

R O K X I

Oplata poczt. uiszez. ryczałtem

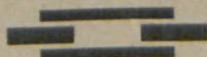
SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI 1 i 15 KAŻDEGO MIESIĄCA

REDAKTOR.
MARCELI POROWSKI

W Y D A W C A:
ZWIĄZEK MIAST POLSKICH
WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 47,
TELEFON 8-81-73.

Nr. 20

15 października 1931 r.

W SŁUŻBIE MIAST JEST NIEOCENIONYM POMOCNIKIEM

SPORZĄDZA listy płac, listy wyborcze, spisy ludności, spisy płatników podatków, spisy poborowych, spisy dzieci w wieku szkolnym etc.

DRUKUJE wezwania płatnicze, pokwitowania, rachunki za prąd, wodę, gaz, kanały, etc. oraz wszelkie druki i formularze, adresuje wezwania i koperty.

ADREMA STANOWI IDEALNĄ KARTOTEKĘ, BEZ KTÓREJ EWIDENCJA MIESZKAŃCÓW JEST NIE DO POMYSŁENIA. BLIŻSZE SZCZEGÓŁY, LITERATURA, REFERENCJE — NA ŻĄDANIE. PROSIMY O ŻĄDANIE NIEOBOWIĄZUJĄCYCH DEMONSTRACYJ.

Tow. Sprzed. Maszyn ADREMA, Warszawa, Niecała 8.
Telefony 215-10 i 606-26.

WAŻNE DLA SAMORZĄDÓW!!

Nowoczesny system organizacji biurowej

Addressograph
TRADE MARK
PRINTS FROM TYPE

Wypisuje: różne listy wyborcze, listy płacy, podatników, spisy nieruchomości, spisy ludności, jak np. poborowych, bezrobotnych, dzieci i t. p.; wypisuje: pokwitowania, rachunki za wszelkiego rodzaju świadczenia, wezwania podatkowe, zawiadomienia, adresuje koperty i t. p.

Demonstrujemy wzory bez zobowiązania do kupna.

Na żądanie wysyłamy opisy i prospekty bezpłatnie.

Tow. BLOCK-BRUN, Sp. Akc.
Warszawa, Hotel Bristol.

Oddziały: Bydgoszcz, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Wilno, Gdańsk.

SAMORZĄD MIEJSKI

ORGAN ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

WYCHODZI DWA RAZY NA MIESIĄC

WYDAWCA: ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

REDAKTOR: MARCELI POROWSKI

REDAKTOR ODPOWIEDZIALNY: STANISŁAW PASTUSZYŃSKI

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

WARSZAWA, AL. UJAZDOWSKIE 47. TEL. 8-81-73.

KONTO P. K. O. № 873.

Prenumerata		Ceny ogłoszeń:	
kwartalna	Zł. 9	1 strona za tekstem	Zł. 150
półroczna	" 18	½ strony "	" 80
roczna	" 36	1 strona przed tekstem	" 200
Pojedynczy zeszyt	" 2	½ strony " "	" 100
		Zewnętrzna strona okładki	" 300
		Wewnętrzna " "	" 250
		Miasta korzystają ze zniżki 150/0.	

eras. 3099/11/20.

Treść zeszytu 20-go z 15. X. 1931 r.

-
1. Józef Grenowski: Państwo a samorząd 1087
 2. Piotr Salmonowicz: Sieć chłodnicza w Polsce 1100
 3. Ze Związku Miast Polskich 1105
 4. Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.
 5. Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.
 6. Kronika: I Ogólna, II Z życia miast, III Różne, IV Zagraniczna.
 7. Poradnik.
 8. Głosy prasy.
 9. Biblijografia.
-

W. 815/56/321.

Państwo a samorząd.

Od Redakcji: Poniższe wywody o charakterze zasadniczym stanowią przyczynek do dyskusji nad ustawodawczemi zamierzeniami doby obecnej w zakresie reformy samorządu. Artykuł oświeśla najistotniejsze kwestje tematu w sposób zwięzły, nasuwając ciekawe refleksje porównawcze również na tle stosunków obcych.

„Ufność uszlachetnia człowieka, wieczne opiekuństwo wstrzymuje jego dojrzewanie“ („Zutrauen veredelt den Menschen, ewige Vormundschaft hemmt sein Reifen“), głosił Karl Freiherr vom und zum Stein, ordynnik samorządu, znakomity administrator - reformator, autor pruskiej ordynacji miejskiej z 1808 r. A myśl jego zyskała wprost przysłowiową popularność zarówno w Niemczech, jak i poza ich granicami.

Ewentualność ograniczenia prawa obywatela polskiego do samorządu i roztoczenia nad nim zbyt daleko posuniętej opieki ze strony państwa budziła obawy twórców konstytucji polskiej. Dlatego też Sejm Konstytucyjny uznał za konieczne zapewnić obywatelom konstytucyjnie, iż ustrój Rzeczypospolitej Polskiej oparty będzie „na zasadzie szerokiego samorządu terytorjalnego“.

Nie wszystkie konstytucje (starsze, czy nowsze) zawierają specjalne postanowienia, określające bliżej już w samej konstytucji zakres samorządu terytorjalnego.

Jak wiadomo, pierwowzorem kontynentalnych postanowień konstytucyjnych są angielskie zasady konstytucyjne.

Zasadnicze prawa obywateli angielskich rozrastały się stopniowo — w ciągu długiego okresu rozwoju politycznego Wielkiej Brytanji. To też zasady konstytucyjne nie są tam ujęte w jeden dokument, wydany w jakiejś określonej dacie, lecz zawarte są w szeregu aktów, ogłoszonych nie raz w bardzo znacznych odstępach czasu, a nadto — co stanowi specjalną cechą angielską — część zasad konstytucyjnych opiera się na prawie niepisanem, uświęconem tradycją (conventions): precedensach, zwyczajach konstytucyjnych.

Wprawdzie już początek konstytucji angielskiej — Magna Charta Libertatum (The Great Charter) z 1215 r. — potwierdza m. i. uprawnie-

nia samorządowe patrycjatu city Londynu. Jednakże żadna z ustaw konstytucyjnych angielskich (ani deklaracja praw — Bill of Rights — z 1689, stanowiąca ośrodek konstytucji, ani późniejsze ustawy z XIX w., rozciągające prawa wyborcze na szersze warstwy narodu, ani też ostatnie — Poepple Act z 1918 oraz ustawa z 1928, udzielające praw wyborczych i kobietom) nie zawierają żadnych specjalnych postanowień, dot. samorządu terytorjalnego. Niezależnie jednakże od tego, ustawy, dot. ustroju samorządu, — a zwłaszcza ogólne (naprz. Municipal Corporation Act z 1882), — jako ustawy zasadnicze, o charakterze ustrojowym, stanowią oczywiście integralną część konstytucji angielskiej.

Podstawę konstytucji francuskiej, składającej się z ustawy konstytucyjnej z 1875 r. oraz późniejszych ustaw uzupełniających (ostatnio z 13.VII.1919), stanowi „deklaracja praw człowieka i obywatela“ („Déclaration des droits de l'homme et du citoyen“). Nadto do „ustaw konstytucyjnych“ (lois constitutionnelles) należą ustawy, dot. ustroju samorządu.

Konstytucja Republiki Czesko - Słowackiej również nie zawiera w samej konstytucji żadnych specjalnych postanowień, przesadzających już zgóry zasady ustroju samorządu. § 91 konstytucji stanowi jedynie, iż „skład i kompetencję ciał samorządowych określa specjalna ustawa“.

Konstytucja Rzeszy Niemieckiej z 1919 r., w oddziale, dot. „życia społecznego“, w art. 127 stanowi ogólnikowo, iż „gminy i związki gmin mają prawo do samorządu w granicach ustaw“.

Konstytucja Wolnego Państwa Pruskiego z 1920 r. poświęca samorządowi art. 70 — 75. Zasadniczy przepis brzmi: „poręcza się gminom politycznym i związkom gminnym prawo samorządu w zakresie spraw własnych pod ustawowo unormowanym nadzorem państwa“. Ustrój związków komunalnych oraz uregulowanie podziału spraw na własne i poruczone i t. p. mają określić osobne ustawy.

Wobec takiego stanu rzeczy w państwach obcych na sejmie konstytucyjnym polskim w r. 1920, przy rozprawach komisyjnych nad zakresem uprawnień samorządowych obywateli, powstała kwestja, co właściwie z postanowień, dot. samorządu, należy umieścić w samej konstytucji. Podnoszono, że ze względu na konieczność zachowania proporcjonalności pomiędzy postanowieniami konstytucji, dot. poszczególnych dziedzin życia państwowego, nie można w niej pomieszczać szczegółów z zakresu samorządu.

Jednakże referent spraw samorządowych (poseł prof. Buzek), akcentując doniosłość życia samorządowego dla politycznego rozwoju narodu, przytaczając zdanie Spencer'a, iż według stopnia, w jakim rządzeni są rządzącymi, można mierzyć kulturę polityczną narodu, bronił stanowiska, iż w samej konstytucji należy zabezpieczyć przynajmniej pewne minimum samorządu, w przeciwnym bowiem razie można się obawiać, iż „z jednej strony usiłowania urzędników państwowych, z drugiej zaś strony brak w społeczeństwie pędu do samorządu doprowadzi do zupełnego zbiurokratyzowania całej administracji, a później do usunięcia samorządu“ (sten. spraw. z dn. 16.4.1920).

Przedstawiciel rządu (szef sekcji samorządowej M. S. Wewn. Sienkiewicz) dążył z początku do tego, by władzę nadzorczą wyposażyć w jak najdalej idące uprawnienia, w szczególności w zakresie badania nietylko legalności, ale i celowości gospodarki komunalnej oraz, by w hierarchji instytucyj, nadzorujących samorząd, nadać M. S. Wew. dominującą rolę. Zamierzenia jego nie znalazły jednakże w Sejmie absolutnie żadnego poparcia.

I oto w zakresie samorządu terytorjalnego uchwalono cały szereg zasad, które weszły następnie do ustawy konstytucyjnej w formie zupełnie pozytywnych postanowień. Ponieważ są one znane czytelnikom „Samorządu Miejskiego“, nie będą ich na jego łamach powtarzał. Podniosę tylko, że konstytucja polska przesądza w pewnym zakresie ustroj samorządu tak, że projekt małej ustawy samorządowej wysunie, niezawodnie, równocześnie kwestję poddania rewizji odnośnych postanowień konstytucyjnych. Do rzeczy tych powrócę jeszcze niżej — zresztą tylko w najogólniejszych zarysach. Przedtem jednakże chciałbym pokrótce scharakteryzować tendencje rozwojowe stosunku państwa do samorządu w Anglii, Francji i Niemczech, a zarazem na charakterystycznych przykładach, zaczerpniętych z tych stosunków, zwrócić uwagę na dwa doniosłe czynniki w stosunku państwa do samorządu.

Stosunek ten opiera się, jak wiadomo, zasadniczo na postanowieniach konstytucyjnych oraz ustawach zwykłych, bądź rozwijających te postanowienia, bądź też pozostających z niemi w mniej ścisłym związku, ale w każdym razie stanowiących wraz z konstytucją jedną harmonijną całość.

Lecz ponadto, o ile idzie o faktyczne wykonywanie nadzoru, a w związku z tem o ścieśnienie lub rozszerzenie praw samorządowych obywateli, odgrywają tu wybitną rolę po pierwsze **praktyka administracyjna**, powtórnie **jurysdykcja**.

Przykład **Anglii** unaocznia, jak władza centralna wywiera faktycznie

wpływ na samorząd lokalny, pomimo tego, że tam samorząd jest od władzy centralnej uniezależniony w sposób, na kontynencie zupełnie nie stosowany. Jak bowiem wiadomo, cała administracja wewnętrzna Wielkiej Brytanji spoczywa naogół w ręku organów samorządu miejscowego, a nadzór nad nimi sprawowany jest zasadniczo w ten sposób, że ich nielegalne postępowanie może być zaskarżone na zwykłej drodze sądowej. Tyle można powiedzieć ogólnikowo.

A jakże przedstawiają się szczegóły, charakteryzujące faktyczny stosunek Local Government Board'u do organów samorządu miejscowego.

L. G. B. (urząd do spraw samorządu lokalnego) stanowi właściwie, jeżeli wyrazimy się językiem kontynentalnym, jedno z ministerstw angielskich, kierowanych biurokratycznie. Urząd ten powstał (w 1871 r.) na skutek zjednoczenia centralnego urzędu do spraw ubogich z centralnym urzędem do spraw zdrowia publicznego. Zakres działania L. G. B. określony jest w bardzo licznych przepisach — specjalnych oraz miejscowych.

Do kompetencji L. G. B. — oprócz spraw ubogich i zdrowia publicznego — należy nadzór nad całokształtem gospodarki samorządów lokalnych, a nadto ustawy społeczne przekazały mu agendy z zakresu zwalczania bezrobocia oraz ubezpieczenia na starość.

Jako cechę charakterystyczną należy podnieść sposób, w jaki L. G. B. wywiera wpływ na samorząd lokalny prawie we wszystkich dziedzinach jego działalności, aczkolwiek stosunek tej władzy centralnej do organów samorządu lokalnego — w przeciwieństwie do stosunków kontynentalnych — wolny jest od wszelkiego rygoru przełożenia.

W tym względzie pierwszorzędną rolę przypada w udziale inspektorom L. G. B. W działalności swej nie opierają się oni na atrybucjach władzy, lecz występują w charakterze doradców związków komunalnych we wszystkich sprawach, w których ustawowo wymagana jest zgoda lub współdziałanie L. G. B., jak naprz. przy zaciąganiu pożyczek, projektowaniu urządzeń sanitarnych, przy obejmowaniu przedsięwzięcia w zarząd komunalny i t. d. — Szczegóły gospodarki finansowej związków komunalnych — z wyjątkiem miast municypalnych (inkorporowanych) — badane są przez t. zw. district auditors (rewizorów), dokonywujących kontroli rachunków. Formalnie rewizje te dotyczą tylko rachunkowości oraz legalności wydatków. W praktyce dają one jednakże okazję do wykonywania szerszego nadzoru nad całą działalnością gminy. — Bardzo daleko sięga ingerencja L. G. B. w sprawy administracji sanitarnej, gdyż otrzymanie na cele sanitarne subwencji ze skarbu państwa zależne jest od wy-

stawienia przez L. G. B. zadowolającego certyfikatu. — Jeszcze dalej sięga uprawnienie L. G. B. do wykonywania już bezpośredniego nadzoru w tych wypadkach, gdy związki komunalne nie wypełniają należycie swych obowiązków w zakresie wodociągów i kanalizacji. W takich razach władza centralna może bądź wykonać odnośne roboty na koszt gminy, bądź też zmusić gminę na drodze sądowej do ich wykonania. High Court wydaje wtedy nakaz, zwany „Mandamus“ („Zarządzamy“). — Następnie L. G. B. przysługuje na podstawie poszczególnych ustaw uprawnienie do wydawania rozporządzeń wykonawczych oraz uzupełniających — przeważnie w zakresie spraw ubogich, poniekąd w zakresie spraw sanitarnych. Rozporządzenia zaś wykonawcze oraz statuty miejscowe, wydawane przez związki komunalne z mocy ustawy, (t. zw. bye-laws) wymagają zatwierdzenia przez L. G. B. (Statuty tego rodzaju, wydawane przez miasta inkorporowane na podstawie powszechnej ordynacji miejskiej, podlegają zatwierdzeniu ministra spraw wewnętrznych). — W zakresie ustawodawczym bardzo ciekawe jest uprawnienie L. G. B. do wydawania rozporządzeń prowizorycznych, t. zw. provisional orders. Rozporządzenia te uzyskują moc obowiązującą bądź na podstawie formalnego potwierdzenia ich przez parlament, bądź też automatycznie wchodzi w życie po upływie pewnego czasokresu, o ile przedtem nie wniesiono sprzeciwu na drodze petycji do parlamentu. Ta instytucja prawna ma na celu uproszczenie procedury ustawodawczej oraz odciążenie parlamentu. — Wbrew tradycji angielskiej, występuje też L. G. B. w charakterze instancji odwoławczej w sprawach pewnych zarządzeń władz miejscowych, przyczem wydaje decyzje na podstawie dyskrecjonalnej oceny stanu faktycznego. A najciekawszym jest to, iż L. G. B. rozstrzyga, jako instancja odwoławcza, również rekursy w sprawach zakwestjonowanych przez jego urzędników kontroli rachunków (auditors), i że przysługuje mu prawo tego rodzaju odwołania, nawet ustawowo uzasadnione, odrzucić — ze względów celowości.

Ze skomplikowanej struktury nadzoru władzy centralnej w Anglii nad samorządem lokalnym zaznaczyłem powyżej niektóre ciekawe szczegóły, które i nas mogą zainteresować w związku z projektowanymi reformami w zakresie ustroju samorządu u nas.

Pomimo tych przykładów objawów centralistycznych, oceniając stosunki angielskie, należy zawsze pamiętać, że wszelkie skargi, dot. administracji publicznej, podlegają zasadniczo badaniu przez zwykłe sądy. Nadto przy ocenie stosunków angielskich należy mieć na względzie, iż według teorii parlament może — drogą zwyczajnego prawa — zmienić całą budowę państwa, że jednakże w praktyce parlament — dzięki głębokiemu poszanowaniu tradycji — nie wyprzedza nigdy opinii publicznej,

która nacechowana jest stopniowem, miarowem dojrzewaniem poglądów politycznych.

W stosunkach francuskich z dawien dawna — (od początku XIV w.) — dominuje tendencja centralizacji, która odpowiadała zresztą opinii francuskiej, przeciętny bowiem francuz upatrywał w centralizacji prawie że do ostatnich lat widomy znak oraz gwarancję jedności narodowej i uważał ją przeto za zupełnie naturalną.

Dopiero w roku 1926 dwa dekrety prezydenta inaczej oceniają wymogi nowoczesnego życia państwowego, czynią wyłom w dotychczasowych stosunkach i użyczają samorządom — ustawowo — pozycji, odpowiadającej ich roli w życiu zarówno państwowem, jak i społecznem oraz gospodarczem.

Każdy z tych dekretów przedłożony został prezydentowi przez preza rady ministrów wraz z obszernym raportem, ilustrującym w niezmiernie interesujący sposób ewolucję poglądów rządu francuskiego na stosunek państwa do samorządu, a mianowicie:

Dekret z dn. 5.XI.1926 dotyczy decentralizacji i dekoncentracji administracji i zmienia postanowienia obowiązujących ustaw samorządowych (z 1871 o samorządzie departamentowym i z 1884 o samorządzie gmin miejskich i wiejskich), uzupełniając je stosownie do nowej ideologii ustawodawcy.

Reforma zmierza do „zapewnienia twórczym wysiłkom obywateli współdziałania administracji elastyczniejszej, sprężystszej, liberalniejszej i ekonomiczniejszej“.

Dekret daje wyraz woli rządu, by „w systemie administracji rozwiązać zadanie, które da się streścić w tych krótkich słowach: uprościć, zmodernizować, zdekoncentrować, zaufać samorządowi („faire confiance aux libertés locales“).

Wprowadzając zmiany do wyżej powołanych ustaw z 1871 i 1884, rząd „w uznaniu mądrości i inteligencji, z jakimi miejscowe samorządy wypełniły swe zadanie“, rozszerza zakres działania i autorytet rad generalnych i municypalnych, i spodziewa się, że w przyszłości „życie lokalne, mniej skrupowane przez ograniczenia administracyjne, będzie mogło się rozwijać z większą swobodą i rozmachem, rozszerzając zakres i wydajność swej inicjatywy — zwłaszcza na polu gospodarczem i społecznem“.

Dekret z 28.XII.1926 r. zajmuje się uregulowaniem działalności owych przedsiębiorstw, do których prowadzenia gminy uprawnione są na podstawie dekretu z dn. 6.XI.1926 r.

Powołane dekrety oraz przytoczone wyżej ustępy z raportu rządowe-

go do nich charakteryzują w sposób autentyczny, w jakim kierunku rozwinął się we Francji po wojnie stosunek państwa do samorządu.

W Niemczech stosunki ożywione są bodajże do dnia dzisiejszego zasadami, które głosił na samym początku zeszłego stulecia powołany na wstępie minister Karl v. Stein. W liście do ministra Hardenberga pisał on podówczas, iż „należy koniecznie przyzwyczaić naród do tego, aby umiał zarządzać swemi własnymi sprawami, aby wyszedł nareszcie ze stanu niemowlęstwa“.

Zasady, głoszone przez K. v. Stein'a, rozwinięte następnie przez Lorenz v. Stein'a oraz Gneist'a stały się podstawą niemal wszystkich niemieckich ordynacji miejskich, a stosowanie tych zasad w praktyce urzędowistnione zostało dzięki temu, że i orzecznictwo sądów przejęte było tym samym duchem.

Stosunki te charakteryzuje Oskar Mulert, prezes związku miast niemieckich, ceniony bardzo również na terenie międzynarodowego związku miast, w następujący sposób:

„Swobodę w zakresie twórczej działalności zawdzięczają gminy starej zasadzie prawnej, która — co stanowi osobliwie ciekawy szczegół — nie jest bynajmniej wyraźnie zawarta ani w powszechnem prawie niemieckiem, ani też w ordynacjach miejskich, lecz która przed laty 100 wydedukowana została przez naukę z genezy gminy niemieckiej, a następnie precyzowana była przez pruski najwyższy trybunał administracyjny coraz bardziej wyraźnie, — zasadzie prawnej o uniwersalności zakresu działania gminy. Ta zasada prawna sprowadza się do tego, że gmina kompetentna jest nie tylko w sprawach, poruczonych jej przez państwo na podstawie wyraźnego przepisu prawnego (szkoły, opieka społeczna i t. d.), lecz również w zakresie wszystkich zadań, wynikających ze wspólnoty lokalnej, o ile ustawa nie porucza ich innej instytucji (pocztą, telegraf, koleje żelazne i t. d.). — Stosownie do tego pruski najwyższy trybunał administracyjny w jednym ze swych zasadniczych wyroków orzekł: „Według powszechnego prawa niemieckiego gmina zmierza nie do jakiegoś mniej lub więcej ściśle określonego celu, lecz ma za zadanie ogarnąć wszystkie nici życia publicznego. Gmina może zatem wciągnąć w zakres swego działania wszystko, co przyczynia się do podniesienia dobrobytu ogółu oraz interesów materialnych i rozwoju duchowego poszczególnych obywateli gminy (O. V. G. Bd. 12, S 158). (Annalen der Gemeinwirtschaft, 1930, Zeszyt 1, str. 14).

W myśl tej zasady prawnej ustawodawca konstytucyjny Rzeszy oraz

jej poszczególnych „wolnych państw“ uważał za wystarczające zapewnić obywatelom w konstytucjach lapidarnie „prawo samorządu“.

Stosownie do powyższego, również i projekt ordynacji miejskiej, opracowany przez związek miast niemieckich w 1930 r., wychodzi z zasady uniwersalności kompetencji gminy. Projekt sprowadza nadzór na ogół: 1) do czuwania nad legalnością gospodarki komunalnej oraz 2) w razie niewypełniania ciężących na gminie obowiązków do ingerencji władzy nadzorczej — aż do ustanawiania delegatów do wykonania zaniedbanych obowiązków.

O ile stosunki angielskie uwiadcniają, jak wielkie znaczenie w kwestji wykonywania nadzoru ma poza martwą literą przepisu prawnego — praktyka administracyjna, o tyle z zestawienia stosunków francuskich i niemieckich uwydatnia się w jaskrawy sposób wpływ jurysdykcji pod tym względem w związku z jej nierównomiernością. Prawo niemieckie, jak i francuskie upoważniało gminę do załatwiania wszystkich swoich praw. Orzecznictwo sądów niemieckich wydedukowało stąd zasadę uniwersalności kompetencji gminy. Jurysdykcja zaś francuska zajęła stanowisko odmienne. Gdy szło, mianowicie, o gospodarczą działalność gminy, Conseil d'Etat orzekł, iż z wyjątkiem wypadków, gdy przepis prawa wyraźnie na to zezwala, gmina może podejmować zadania natury gospodarczej, przemysłowej lub handlowej tylko o tyle, o ile przedsiębiorstwo prywatne nie jest zdolne zaspokoić potrzeb konsumentów. W tym też sensie wystosował (w roku 1903) minister spraw wewnętrznych Waldeck Rousseau pismo do prefekta departamentu Sekwany, i oto z uprawnienia gminy do załatwiania wszystkich swoich spraw ustalono jako ogólną zasadę — zakaz prowadzenia przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych.

Zatrzymałem się nieco dłużej na charakterystycznych momentach ze stosunków obcych, aczkolwiek, bowiem, „co kraj — to obyczaj“, to jednakże w dobie wzmożonej międzynarodowej wymiany myśli i doświadczenia nie od rzeczy przecież jest — przy rozważaniu zagadnień własnych — zajrzeć i zastanowić się, co się też w tej dziedzinie dzieje u obcych. Zdrowa indywidualność własna wskutek tego uciepić nie może.

W Polsce stosunek państwa do samorządu określa konstytucja w postanowieniu (art. 70), iż „państwo będzie sprawowało nadzór nad działalnością samorządu przez wydziały samorządu wyższego stopnia“. Tak sformułowana została zasada. Obok zaś tej zasady stanowi konstytucja fakultatywnie, iż „nadzór ten mogą jednak ustawy przekazać częściowo sądownictwu administracyjnemu“, a w związku z tem postanowio-

no (art. 73), iż „osobna ustawa powoła do orzekania o l e g a l n o ś c i aktów administracyjnych w zakresie administracji rządowej i samorządowej, sądownictwo administracyjne... z najwyższym trybunałem administracyjnym na czele“.

Takie postawienie sprawy nadzoru nasuwa, jak wiadomo, pytanie, kto ma sprawować nadzór nad najwyższym stopniem samorządu (wojewódzkim).

Na pytanie to nie udziela odpowiedzi druga część wyżej powołanego art. 70, stanowiąca, iż „wypadki, w których uchwały organów samorządu wymagać będą w y j ą t k o w o zatwierdzenia przez organy samorządu wyższego stopnia lub przez ministerstwa, będą określone ustawami“. Istotna bowiem treść tego przepisu polega na ustaleniu zasady, iż żądanie zatwierdzenia uchwały samorządu ma stanowić wyjątek od zasady, iż uchwały te z reguły nie podlegają zatwierdzeniu.

Nie daje też odpowiedzi na to pytanie żadne inne postanowienie konstytucji. Niema też na nie odpowiedzi pozytywnej ani w nauce polskiego prawa państwowego, ani też w jurysdykcji.

Jedynie sprawozdanie stenograficzne z posiedzenia komisji konstytucyjnej Sejmu (z dn. 21.IV.1920) wyjaśnia, jak to pomyślany był nadzór nad samorządem wojewódzkim.

Na komisji — w myśl przemówień posłów Buzka i Poniatowskiego — przyjęto, mianowicie, najpierw zasadę, że „kontrola nad wyższymi organami samorządowymi ma się ograniczyć do czynności kasacyjnych“, a wobec tego uznano, że nadzór tego rodzaju może sprawować sąd. Ministerstwu Spraw Wewnętrznych zaś powierzone miało być „jedynie czuwanie nad legalnością zarządzeń i uchwał ciał samorządowych, a odpowiedzialność ministerstwa została by niechybnie wyczerpana z chwilą, gdy ministerstwo uchwałę zakwestjonuje, przesuując decyzję do sądu“. Tworzenie zaś obowiązkowe instancji, poprzedzającej przekazanie sprawy sądowi, jak za tem przemawiał szef sekcji samorządowej M. S. Wew., uznano za rzecz zbędną, ponieważ „wywoła to tylko zwłokę w rozpatrywaniu sprawy“.

A zatem po myśli autorów odnośnych postanowień konstytucyjnych nadzór nad samorządem wojewódzkim miał być wykonywany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych według zasady angielskiej w ten sposób, iż nielegalne zarządzenia samorządu wojewódzkiego mogą być zaskarżone przez M. S. Wew. do sądu (najw. tryb. adm.). Natomiast M. S. Wew. miało być przy sprawowaniu nadzoru całkowicie wyeliminowane jako instancja orzekająca.

Intencji ustawodawcy konstytucyjnego trudno jednakże dociec bez badania przebiegu dyskusji na komisji sejmowej. Pod względem prawnym miarodajnym jest jednakże tylko brzmienie postanowienia — niezależnie od uprzednich wydarzeń w łonie izby ustawodawczej. A przeto należy spodziewać się, że przy ewentualnem nowelizowaniu konstytucji i poruszona kwestja będzie uregulowana w sposób, nie dopuszczający rozbieżnych wykładni.

De facto, jak wiadomo, M. S. Wewn. bynajmniej nie jest wyeliminowane w hierarchji władz nadzorczych jako instancja orzekająca, i w praktyce nie wzbudzało to sprzeciwów.

Wywoływała je natomiast przede wszystkim kwestja wykonywania nadzoru nie tylko nad legalnością, ale i celowością gospodarki komunalnej.

Konstytucja dopuszcza zasadniczo nadzór tylko nad legalnością.

Jednakże, (jak to już wyjaśniłem szczegółowiej w Nr. 13 Samorządu Miejskiego z 1930), ustawa o naprawie Skarbu Państwa uprawnia — w drodze wyjątku — władzę nadzorczą do badania również i celowości gospodarki komunalnej, — ale wyłącznie w zakresie wypełnienia przez samorządy nałożonego na nie przez tę ustawę „obowiązku pokrywania wydatków z wpływów“.

Taki wyjątek od ogólnego przepisu konstytucyjnego uzasadniony jest w doniosłości celu ustawy: naprawy Skarbu Państwa. Jest uzasadniony, albowiem i Konstytucja „dobro całej, zjednoczonej i niepodległej Matki - Ojczyzny“ stawia w swej wstępnej, uroczystej deklaracji na naczelnem miejscu.

Idzie tylko o to, że nadzór nad celowością gospodarki samorządowej nie może wykraczać poza granice, zakreślone ustawą o naprawie Skarbu Państwa.

Tyle w kwestji nadzoru — de lege lata.

Jakież uwagi w tym względzie nasuwają się de lege ferenda — w związku z projektowaną małą ustawą samorządową?

Pominę rzeczy drugorzędne oraz te, co do których dyskusja w prasie samorządowej uwydatniła zgodność poglądów, (jak wzmocnienie władzy oraz zwiększenie odpowiedzialności prezydentów, wzgl. burmistrzów), a poruszę tylko te kwestje, co do których zaznaczyła się różnica zdań, mianowicie: kwestję nadzoru nad celowością gospodarki komunalnej oraz kwestję zatwierdzenia wyboru prezydenta (burmistrza).

Kwestję nadzoru państwowego zajęło się wielu wybitnych znawców

prawa administracyjnego, zwłaszcza w Niemczech, i kwestja ta została w nauce omówiona na korzyść samorządu — nie tylko specjalnie przez orędowników idei samorządowej, jak naprz. prof. Hugona Preuss'a († 1925) b. ministra spraw wewn. Rzeszy, autora konstytucji Weimarskiej) lub prof. Józefa Redlich'a (b. austriackiego ministra skarbu, prof. Harvard — University, znawcę prawa administracyjnego angielskiego), ale i przez takich uczonych, którzy nie występowali specjalnie w obronie samorządu, jak Ottona Mayer'a († 1924), znawcę prawa administracyjnego francuskiego, którego dzieło o prawie administracyjnem niemieckiem uchodzi za klasyczne.

Otóż poglądy nauki na nadzór można skreślić w następujący sposób:

Państwo powołuje do życia samorząd i zastrzega sobie nadzór nad nim. Ale nadzór ten nie może być wykonywany według „swobodnego uznania“ władzy. Wtedy, bowiem państwo nie „nadzoruje“ samorządu, lecz roztacza nad nim „opiekuństwo“, „współadministruje“. Stąd postulat, by zakres nadzoru uregulowany został ustawowo, a w takim razie ingerencja państwa w sferę uprawnień samorządu w każdym spornym wypadku może być zbadana w drodze jurysdykcji *).

A więc teza Związku Miast Polskich w tej sprawie, iż nadzór państwowy nad samorządem ogranicza się zasadniczo do czuwania nad legalnością działania organów samorządowych, a wyjątkowe wypadki roztoczenia nadzoru i nad celowością gospodarki komunalnej muszą być uzasadnione w przepisie specjalnej ustawy, — teza ta zgodna jest ze stanowiskiem nauki.

Potrzebę wykonywania przez państwo nadzoru nad celowością uzasadnia się zwykle głównie tem, że gospodarka samorządowa musi być oceniona z punktu widzenia interesów państwa i, że tym interesom należy podporządkować interesy lokalne.

*) Otto Mayer († 1924), *Deutsches Verwaltungsrecht*, 1924, II, str. 395: „Nadzór państwowy nie ma postaci stosunku władzy do subordynowanego związku. Z chwili, gdy osoba prawna prawa publicznego została już stworzona i uznana, wszelka ingerencja w jej samodzielność wymaga specjalnego tytułu prawnego, podstawy ustawowej lub czegoś równorzędnego“.

Otto Gierke († 1921), *Genossenschaftstheorie*, 1887, str. 652: Nadzór „może państwo praworządne wykonywać jedynie na podstawie i w granicach ustalonych norm prawnych. Zadaniem ustawodawstwa jest te normy stworzyć, a jurysdykcji — ich bronić“.

Tegoż, *Genossenschaftsrecht*, 1881, I, str. 763: „Aby samorząd stał się prawdą, musi zniknąć współadministrowanie państwa. Miejsce opiekuństwa państwowego musi zająć sam tylko nadzór“.

Temu żaden zwolennik „szerokiego“ samorządu nie zaprzeczy.

Angielski selfgovernment wyposażony jest — w porównaniu z samorządem kontynentalnym — w niezmiernie dalej idące uprawnienia; a jednak anglik jest przede wszystkim obywatelem państwa, a następnie dopiero członkiem swej gminy. I niewątpliwie i nam polakom nie można chyba odmówić tej cnoty obywatelskiej.

Ale, być może, że organy samorządowe nie zawsze mają zrozumienie dla interesów państwa, a czasem nie mogą opanować nawet samych tylko lokalnych zagadnień gospodarczych, chociażby nie związanych z interesami państwa, i że przeto wprost potrzebują tej pomocy władzy nadzorczej?

Otóż tej intelektualnej pomocy, jak podnosi prof. Preuss, udziela się lepiej i skuteczniej, niż w drodze zwierzchniczych aktów nadzoru, przez udzielanie rad oraz przez owe pośrednie wykonywanie kontroli, dzięki którym w Anglii zdołano połączyć nowoczesne wymogi w zakresie centralizacji administracji z angielską konstytucyjną zasadą decentralizacji.

Inaczej natomiast musi być u nas traktowana kwestja ingerencji władzy w sprawy wyboru prezydenta, wzgl. burmistrza, zwłaszcza wobec tego, że władza ich ma być — słusznie — wzmocniona.

Teza Związku Miast Polskich wyłącza całkowicie tę ingerencję.

Projekt zaś małej ustawy samorządowej nie tylko przewiduje za twierdzenie wyboru, ale wprowadza jeszcze prowizoryczne pełnienie obowiązków przez okres aż do 1 roku oraz możliwość pozbawienia prezydenta wzgl. burmistrza mandatu bez postępowania dyscyplinarnego.

Obydwa te krańcowe stanowiska mają ten wspólny punkt widzenia, który wybór burmistrza w małej mieścinie zrównywa z wyborem prezydenta stolicy.

Konstytuanta francuska w roku 1789 rozszerzyła zasadę równości obywateli i na gminy: wsie, miasteczka, miasta, wielkie miasta — wszystko zostało jako „commune“ w prawach zrównane. Gdy w cztery lata później na zgromadzeniu ustawodawczem podniosły się głosy, że zastosowanie zasady równości do gmin stanowi przecież nadużycie samego pojęcia równości, odparto, iż naruszenie równości gmin oznaczałoby zniesienie rządu ludowego.

W atmosferze owego czasu — to był motyw.

Ale zrównanie wagi wyboru prezydenta wielkiego miasta a burmistrza małego miasteczka — zwłaszcza w naszych warunkach — nie da się uzasadnić argumentami rzeczowymi.

Przecież stanowisko reprezentanta wielkiego miasta, to nie posada,

którą się otrzymuje w zależności od pomyślnego wyniku „służby próbnej“. Rzecz oczywista, że ideowość ludzi nie jest zależna od wielkości miasta i, że najmniejsza miejscina może wyłonić najidealniejszego człowieka. Ale idzie o to, że za kandydatem wielkiego miasta stoi kilkuset-tysięczne społeczeństwo, darzące jego zaufaniem, że ci kandydaci to nie jacyś homines novi, lecz z reguły ludzie, wypróbowani na poważnych placówkach społecznych lub gospodarczych, i że oni mają już zatem z reguły za sobą tę „służbę próbną“, jeżeli nie w samorządzie, to w innych dziedzinach życia społecznego lub gospodarczego.

Jeżeliby się naraz ustawowo stworzyło warunki, które mogłyby ich — chociażby tylko teoretycznie — narazić na przykrości, to niewątpliwie zaniechaliby kandydowania właśnie ludzie najlepsi, najbardziej godni piastowania zaszczytnego urzędu.

Wobec tych zatem kandydatów, — jeżeli zatwierdzanie ma stać się zasadą, — wystarczyłoby, uważam, zastrzeżenie zatwierdzenia w najłagodniejszej jego formie, — formie przysługującego władzy prawa zakwestjonowania wyboru.

Co do kandydatów na stanowiska prezydentów wzgl. burmistrzów w miastach mniejszych — ingerencja władzy mogłaby dalej sięgać — nawet aż do wymagania pełnienia obowiązków przez pewien okres czasu prowizorycznie. Od nich, bowiem, należy wymagać pewnych zupełnie fachowych kwalifikacyj do kierowania gospodarką miasta, gdyż w mniejszych miastach nie zawsze mogą liczyć na odpowiednią pomoc fachową, zawodową, jaką z reguły rozporządzają wielkie miasta.

Nasuwa się zatem w konkluzji postulat zróżniczkowania postępowania przy zatwierdzaniu wyborów prezydentów, wzgl. burmistrzów.

Co się zaś tyczy jeszcze dalej idących uprawnień władzy nadzorczej, uważam, nie można projektować odnośnie do członków magistratu tego rodzaju postanowień, których zastosowanie mogłoby im wyrządzić niezasłużoną krzywdę moralną — wobec niemożności z ich strony należytego obronienia się. Mam tu na myśli postanowienia, dot. złożenia z urzędu członków magistratu bez postępowania dyscyplinarnego.

Na omawianie szczegółów oraz spraw drugorzędnej wagi nie pozwalają określone ramy artykułu.

Sieć chłodnicza w Polsce.

Jako jedna z najmłodszych może gałęzi życia gospodarczego — chłodnictwo w Polsce charakteryzuje się niskim stopniem swego rozwoju. Pomimo tego z instalacyj chłodniczych, obejmujących wszelkie urządzenia, przeznaczone do przechowywania łatwo się psujących artykułów żywnościowych, korzysta w poważnej mierze cały szereg przemysłów, jak mięsny, mleczarsko-jajczarski, piwowarski, chemiczny, gorzelniczy, spożywczy.

Według stanu na dzień 15 września br. Polska posiadała ogółem 411 instalacyj chłodniczych o łącznej mocy maszyn około 30 milionów kaloryj. Dane te zebrane zostały przez Komitet Chłodnictwa w Warszawie przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu na podstawie przeprowadzonej przy pomocy wojewódzkich urzędów ankiety. Pod względem terytorjalnym sieć chłodnicza przedstawia się następująco:

Województwa	Ilość instalacyj	Wydajność w kaloryjach
M. st. Warszawa	58	2.410.930
Warszawskie	13	1.464.600
Łódzkie	18	492.500
Białostockie	2	56.750
Nowogródzkie	1	15.000
Wileńskie	3	117.500
Kieleckie	12	667.450
Lubelskie	3	366.000
Krakowskie	58	6.870.330
Tarnopolskie	1	60.000
Lwowskie	35	3.772.850
Poleskie	3	12.500
Poznańskie	66	4.073.250
Śląskie	57	5.444.730
Stanisławowskie	14	571.300
Pomorskie	67	3.572.450
Ogółem	411	29.968.140

Najbardziej więc jest rozwiniętą sieć chłodnicza w województwach: pomorskiem, poznańskim, krakowskiem i śląskiem, najslabiej zaś na

kresach wschodnich i południowo-wschodnich, podczas gdy woj. wołyńskie pozbawione jest całkowicie urządzeń chłodniczych. Pozatem jak widać z powyższego zestawienia cały szereg województw posiada instalacje chłodnicze w wybitnie niedostatecznej ilości, jak np. białostockie, poleskie. Wadliwe rozmieszczenie sieci chłodniczej w Polsce pod względem terytorjalnym, powstałe w sukcesji po państwach zaborczych, utrudnia rozwój hodowli zwierzęcej i przemysłu rolniczego, uniemożliwiając zorganizowanie eksportu łatwo się psujących artykułów z miejscowości, gdzie się ześrodkowuje wytwórczość roślinna.

Najwięcej instalacji chłodniczych przypada na przemysł mięsny — 124 przy wydajności 8.274 tys. kal. (około 27% łącznej mocy), największą jednak moc posiadają instalacje przemysłu piwowarskiego — 9.713 tys. kal. (około 32%) przy 54 instalacjach, dalej idzie przemysł chemiczny z 41 chłodniami o mocy 7.500 tys. kal. (25%). Przemysł mięsny obsługiwany jest głównie przez chłodnie komunalne przy rzeźniach, oraz częściowo przez instalacje chłodnicze przy zakładach masarskich i sklepach — o małej zazwyczaj mocy instalowanych maszyn. Poniżej przytaczamy wykaz większych chłodni komunalnych z maszynową produkcją zimna ponad 100.000 kaloryj.

Chłodnie komunalne	Wydajność w kalorjach
Poznań	800.000
Katowice	325.000
Warszawa	150.000
„ Hale Mirowskie	250.000
Borysław	100.000
Bydgoszcz	220.000
Gniezno	180.000
Grudziądz	123.000
Kraków	210.000
„	140.000
Królewska Huta	300.000
Lublin	300.000
Lwów	250.000
Mysłowice	160.000
Ostrów WKP.	150.000
Pabjanice	156.000
Radom	150.000
Tarnów	200.000
Toruń	220.000

Ogólnie biorąc istniejącej sieci chłodni komunalnych można zarzuć zbyt małą ich w wielu wypadkach wydajność przy niedostatecznej ilości, aczkolwiek nie ulega wątpliwości, że w ostatnich latach wiele zrobiono w kierunku rozbudowy tej sieci z inicjatywy przede wszystkim samorządu, doceniającego w należyтым stopniu znaczenie jej dla rozwoju życia gospodarczego kraju. Należy tu również podnieść, że w zakresie chłodnictwa samorządy potrafiły swe lokalne potrzeby dostosować do interesów ogólnopństwowych, jak np. w dziedzinie rozbudowy eksportu produktów rolniczych szybko się psujących, w której hasło tej rozbudowy znalazło całkowite zrozumienie i poparcie ze strony zarządów gmin miejskich.

Cały szereg chłodni przy rzeźniach miejskich, pobudowany w czasach dawniejszych, a zwłaszcza na Pomorzu i w poznańskim, — nie odpowiada niestety nowoczesnym potrzebom obrotu mięsem i wyrobami mięsnymi chociażby ze względu na przestarzałe urządzenia instalacyj chłodniczych, aczkolwiek dokonywane ostatnie kapitalne remonty ich winny stopniowo zaradzić złemu. Natomiast uruchomione w ostatnich latach chłodnie przy rzeźniach posiadają nowoczesne urządzenia chłodnicze, dzięki którym nasza produkcja mięsna pod względem swej jakości nie powinna ustępować zagranicznej. Z pobudowanych w ostatnim czasie chłodni należy wymienić chłodnię przy Halach Mirowskich, założoną w r. 1929, przy rzeźni w Tarnopolu (r. 1929), Lublinie (r. 1929), Pabjanicach (r. 1929/30), oraz przebudowaną w ubiegłym roku chłodnię miejską we Lwowie.

Wśród niedomagań naszego chłodnictwa komunalnego na specjalną uwagę zasługuje niedostateczny stopień wykorzystania chłodni przy rzeźniach, a zwłaszcza w porze zimowej, kiedy w wielu wypadkach stoją one niemal całkowicie puste. Wynika to przede wszystkim z niezrozumienia przez sfery mięsne korzyści, płynących z przechowywania mięsa w chłodniach — choćby krótkotrwałego (od 24 godzin) — bezpośrednio po uboju, — w postaci t. zw. procesu dojrzewania, dzięki któremu staje się ono znacznie kruchsze i strawniejsze w zależności od czasu przechowywania. Fakt ten wymaga rozwinięcia intensywniejszej propagandy ze strony samorządu w kierunku uświadomienia rzeszy rzeźników co do konieczności korzystania w jaknajpełniejszej mierze i w każdym czasie z urządzeń chłodniczych. Rzeźnicy powinni wreszcie uświadomić sobie, że przechowywanie mięsa i wyrobów mięsnych w chłodniach nie tylko przyczynia się do polepszenia jakości, ale i pozwala na wykorzystanie pożyśniej koniunktury odbiorczej. Przykładem zrozumienia korzyści

chłodnictwa jest u nas rozwój produkcji i eksportu bekonów z Polski, który bez zastosowania sztucznego zimna przy przechowaniu byłby wprost nie do pomyślenia. Racjonalnie podjęta propaganda chłodnicza przez związki samorządowe spotka się niewątpliwie z całkowitem uznaniem i realnym poparciem ze strony czynników miarodajnych, a przede wszystkim ze strony Komitetu Chłodnictwa, którego obszerny program działalności obejmuje jaknajintensywniejsze wysiłki w kierunku popularyzacji chłodnictwa w Polsce. Ze względu na swoją działalność Komitet Chłodnictwa zasługuje na poświęcenie mu kilku zasadniczych uwag.

Komitet Chłodnictwa, utworzony przy M. P. i H. w r. 1920, rozpoczął intensywną działalność dopiero od r. 1929. Do Komitetu wchodzi delegaci szeregu ministerstw, a prezesem jego jest b. minister Cz. Klarner, dyrektorem zaś biura — inż. St. Rodowicz, prezes Stow. Techników Polskich. Do zakresu działalności Komitetu należy między innymi: prowadzenie za pomocą ankiety statystyki instalacji chłodniczych w kraju, zbadanie możliwości zastosowania chłodnictwa w różnych dziedzinach życia gospodarczego, współpraca nad zaprojektowaniem sieci chłodniczej wewnętrznej i eksportowej, opinowanie i udzielanie fachowych porad techniczno-ekonomicznych z zakresu chłodniczego, uczestnictwo i reprezentacja Polski w międzynarodowym życiu chłodniczym, i t. d. Należy tu zaznaczyć, że do Komitetu zwrócił się już szereg magistratów o porady przy budowie, względnie przebudowie chłodni, jak np. w Śremie, Krakowie.

Racjonalnie pomyślana polityka chłodnicza w Polsce winna iść w kierunku rozbudowy w granicach możliwości istniejących chłodni przez powiększenie ich wydajności i pojemności do rozmiarów, odpowiadających potrzebom obrotu artykułami szybko się psującymi. Równocześnie należy budować chłodnie w tych miejscowościach, w których ześrodkowuje się lub ześrodkować się może w bliskiej przyszłości odpowiednia wytwórczość rolnicza. Po właściwej konserwacji i przygotowaniu przechowywane w tych chłodniach artykuły mogą być przewożone do miejsca przeznaczenia, względnie do chłodni eksportowej w Gdyni, stanowiącej zaczątek sieci chłodni eksportowych w Polsce.

W odniesieniu zaś do chłodnictwa komunalnego polityka ta powinna iść w kierunku budowy rzeźni w miejscach produkcji, a chłodni w miastach, co związane jest oczywiście b. ściśle z zagadnieniem uruchomienia odpowiedniego taboru wagonów-chłodni. Za decentralizacją uboju przemawia wiele względów, a przede wszystkim olbrzymie koszty transportu bydła kolejną, — jeśli chodzi o przewóz na większych przestrzeniach, co

w konsekwencji połączone jest z poważnemi stratami na wadze, kosztami paszy, i t. d. Pozatem centralizacja uboju w większych miastach pociągnąć musi szereg nieprodukcyjnych wydatków, jak również na przeszkodzie jej stanąć winny względy higjennie-sanitarne w postaci niebezpieczeństwa przenoszenia i rozpowszechniania chorób zakaźnych. Te właśnie względy przemawiają między innymi za zaniechaniem projektowanej budowy olbrzymiej rzeźni centralnej z chłodnią w Warszawie.

Ze Związku Miast Polskich.

GOSPODARKA MIAST W ŚWIETLE LICZB.

Prosimy Zarządy miast, do których w swoim czasie zwracaliśmy się o nadesłanie artykułów o gospodarce miejskiej, a które artykułów tych jeszcze nie nadesłały, o śpieszniejsze załatwienie tej sprawy.

Również zwracamy się do Zarządów tych miast, które pragnęłyby zamieścić w tej rubryce opis gospodarki miejskiej, o nadesłanie nam odpowiednich referatów, według wzoru artykułów, które w tym dziale już od roku zamieszczamy.

Jednolite opracowanie referatów da możność porównania stanu miast jednakowej wielkości w różnych dzielnicach Polski, zakresu ich gospodarki, stanu majątkowego itp. i da faktyczny materiał porównawczy do opracowania wniosków i zamierzeń w kierunku uzdrowienia gospodarki miejskiej i poprawy jej stanu.

Opisy wspomniane zamierzamy w końcu roku bieżącego wydrukować w książkowym wydaniu.

Prosimy wszystkie miasta o nadsyłanie do Związku Miast odpisów protokółów posiedzeń Rad miejskich i Magistratów oraz odpisów exposé budżetowych, sprawozdań z działalności organów miejskich i t. p.

POŻYCZKI I ZAPOMOGI Z KOMUNALNEGO FUNDUSZU POŻYCZKOWO - ZAPOMOGOWEGO.

W powyższej sprawie zamieściliśmy komunikat w Nr. 14/15 „Samorządu Miejskiego“ (str. 841), zaś w Nr. 13 — formularz kwestionariusza, jaki powinien być wypełniany przez miasta, ubiegające się o zapomogi.

Wobec tego, iż zdarzają się wypadki, że miasta, ubiegające się o pożyczki lub zapomogi, nie dostarczają Związkowi Miast informacji, wymienionych w kwestionariuszu, zwracamy uwagę zainteresowanych zarządów miast na powyższe komunikaty, podkreślając, że w ich bezpośrednim interesie leży dostarczenie Związkowi odpowiednich danych.

LUSTRACJE MIAST.

Zwracamy uwagę miast, które zamierzają przeprowadzić lustrację gospodarki miejskiej przez Wydział Lustracyjny Związku Miast, na komunikat nasz, zamieszczony w Nr. 14/15 „Samorządu Miejskiego“ z dnia 1 sierpnia b. r. str. 842/843.

W dniach 14 — 26 września b. r. przeprowadzona została lustracja Magistratu m. Brześcia przede wszystkim celem zbadania organizacji biur miejskich oraz zakładów i przedsiębiorstw miejskich i usprawnienia miejskiego aparatu administracyjnego. Lustracji dokonała specjalna komisja, w skład której wchodził: naczelnik wydziału samorządowego województwa poleskiego, wojewódzki inspektor starostw, wojewódzki inspektor związków komunalnych, rzeczoznawca Związku Miast Polskich, prezydent m. Brześcia n/B. i inni. Komisja zbadała organizację Magistratu i prace w poszczególnych referatach, poddała rewizji dotychczasowy tok urzędowania, kwestję racjonalnego wykorzystania pracowników, możliwości zaoszczędzenia pracy przez zaniechanie zbędnych czynności, ponadto zbadała biuro szpitala miejskiego oraz elektrowni miejskiej. Rezultatem spostrzeżeń komisji było około 80 zaprojektowanych zmian w systemie pracy i organizacji.

W drugiej połowie września i w pierwszej połowie października z ramienia Zw. M. P. zostały dokonane lustracje m. Zamościa, Ostroga n/Horyniem i Olkusza.

Obecnie jest w toku lustracja m. Chełma (ponowna) w związku z ujawnionymi nadużyciami w Magistracie.

Związek Miast Polskich otrzymał z Magistratu m. Kowla następujące pismo z dnia 12 września b. r. L. 12787/Pr./4:

„Magistrat m. Kowla składa niniejszem szczerze podziękowanie Zarządowi Związku Miast Polskich w Warszawie za troskliwy i pełny zrozumienia stosunek do potrzeb samorządu miejskiego. Przeprowadzone przez Związek dwie lustracje: pierwsza — celem dokonania analizy stanu finansowego miasta, druga — w sprawie organizacji pracy w Magistracie, dały bogaty i bardzo cenny materiał i przyczyniły się wybitnie do uporządkowania spraw miejskich. (—) Rzeszowski. Burmistrz m. Kowla.

KOMISJA DLA ROZDZIAŁU DOTACYJ ZWIĄZKOM KOMUNALNYM Z PAŃSTW. FUNDUSZU DROGOWEGO.

W Nr. 11 „Samorządu Miejskiego“ z 1.VI r. b. (str. 623) podaliśmy do wiadomości, że celem dokładnego poinformowania delegatów Związku Miast w Komisji opiniodawczej dla rozdziału zapomóg z Państw. Funduszu Drogowego i skuteczniejszego poparcia starań miast o dotacje z tego Funduszu koniecznem jest, aby miasta, ubiegające się o dotacje, przysyłały do Związku Miast odpisy swych podań o zapomogę wraz z odpisami wszystkich załączników.

Ponieważ, jak to praktyka wykazuje, znaczna część tych miast nie przysyła wspomnianych danych, utrudniając przez to rolę delegatów Związku w Komisji, przeto zwracamy się ponownie do zainteresowanych miast, aby we własnym interesie równocześnie z wystąpieniem do P. F. D. o przyznanie zapomogi przysyłały do Związku Miast odpisy podań i załączników.

ZJAZD MIAST WOJEWÓDZTWA WARSZAWSKIEGO.

Związek Miast organizuje w ścisłym porozumieniu z p. wojewodą Warszawskim, Zjazd Miast Województwa Warszawskiego. Projektowane są następujące referaty:

1) Rola miast na tle gospodarki całego województwa i ogólne zasady polityki gospo-

darczej miast; 2) Organizacja magistratów; 3) Spostrzeżenia i wnioski w związku z czynnościami miast w t. zw. poruczonem zakresie działania; 4) Spostrzeżenia i wnioski w związku z obowiązkami miast w zakresie opieki społecznej; 5) Rola miast w akcji zwalczania bezrobocia; 6) Metody gospodarki drogowej miast; 7) Sprawa zaopatrzenia miast w wodę, a w szczególności sprawa budowy wodociągów; 8) Rzeźnie miejskie; 9) Elektryfikacja miast i gospodarka w elektrowniach miejskich.

Ponieważ celem Zjazdu jest ułatwienie miastom wymiany ich doświadczeń i zarazem dostarczenie Związkowi Miast materiału dla jego prac nad usprawnieniem administracji miejskiej przez ulepszenie metod pracy w miastach jak i przez reformę ustawodawstwa, regulującego obowiązki miast — konieczne jest dla osiągnięcia tego celu dostarczenie referentom zjazdowym odpowiednich materiałów ze wszystkich miast.

W tym właśnie celu Związek Miast zwrócił się pismem okólnem z dnia 9.X b. r. L. 2832/3 do magistratów wszystkich miast województwa warszawskiego, przede wszystkim o wypełnienie załączonych kwestionariuszy, dotyczących dróg, rzeźni i elektrowni oraz kwestionariusza, który w dniach najbliższych wysłany zostanie do miast wszystkich województw i dotyczyć będzie pracowników miejskich.

Oprócz tego zwrócono się do magistratów o dostarczenie materiałów, odnoszących się do referatu o t. zw. poruczonem zakresie działania.

Po przeprowadzeniu nad wspomnianym referatem dyskusji na Zjeździe, Związek Miast zamierza przedstawić właściwym władzom konkretne wnioski, zmierzające zarówno do zwolnienia miast od wykonywania niektórych czynności, jak i uproszczenia postępowania przy wykonywaniu innych czynności i wreszcie do zapewnienia miastom odpowiedniego ekwiwalentu na pokrycie wydatków.

W końcu proszono miasta o zakomunikowanie swych spostrzeżeń, poczynionych w związku z wykonywaniem przez nie obowiązków w zakresie opieki społecznej.

Związek Miast prosił o zwrot wszystkich kwestionariuszy, po ich wypełnieniu, tudzież o udzielenie odpowiedzi w sprawie t. zw. poruczonego zakresu działania i w sprawie opieki społecznej w czasie jaknajkrótszym — w każdym razie nie później, jak do 1-go listopada r. b., a to dlatego, że projektuje się zwołać Zjazd w końcu listopada.

SPIS PRACOWNIKÓW MIEJSKICH.

Związek Miast Polskich w porozumieniu z Głównym Urzędem Statystycznym i ze Związkiem Pracowników Miejskich zamierza sporządzić spis wszystkich pracowników miejskich umysłowych i fizycznych, zatrudnionych przez poszczególne magistraty tudzież przez zakłady i przedsiębiorstwa miejskie w dniu 1 października r. b. W tym celu Związek Miast roześle w najbliższych dniach do miast odpowiednie kwestionariusze wraz ze szczegółowymi wskazówkami co do sposobu ich wypełnienia. Kwestionariusze te zawierać będą dane o rodzaju czynności poszczególnych pracowników, ich wieku, liczby lat, zaliczonych do wysługi emerytalnej, tudzież o wysokości płac pracowników miejskich łącznie ze wszystkimi dodatkami do podstawowej płacy. O ile chodzi o urzędników miejskich, to kwestionariusz zawierać będzie nadto rubryki o ich wykształceniu i kwalifikacjach zawodowych (poprzednia praca i specjalne teoretyczne przygotowanie do pracy w samorządzie).

Związek Miast jednocześnie zbierze dane liczbowe o zatrudnieniu przez miasta bezrobotnych na robotach miejskich.

Cały zebrany materiał Związek Miast zamierza wykorzystać w następujących kierunkach: 1) dla ustalenia jaką rolę odgrywają miasta jako pracodawcy, t. zn. ile zatrudniają pracowników umysłowych i fizycznych, oraz w jakim stopniu słuszne są zarzuty co do nadmiernej rozbudowy personelu miejskiego; 2) dla zużytkowania przy pracach Związku Miast nad usprawnieniem administracji miejskiej; 3) dla zużytkowania w chwili przystąpienia ciał ustawodawczych do ustawowego normowania praw i obowiązków pracowników komunalnych oraz ich zaopatrzenia.

W SPRAWIE NOWELI DO ROZPORZĄDZENIA PREZ. RZPLITEJ O EWIDENCJI I KONTROLI RUCHU LUDNOŚCI.

Związek Miast Polskich zwrócił się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z następującym pismem z dnia 3.X. b. r. L. 544/29.

„W uzupełnieniu memorjału z dnia 7.X.1930 r. L. 544/19 w sprawie rozporządzenia o ewidencji i kontroli ruchu ludności (p. „Samorząd Miejski“ Nr. 18 z 1930 r. str. 874 — 875) Związek Miast Polskich ma zaszczyt prosić Ministerstwo Spraw Wewnętrznych o wzięcie pod uwagę przy ostatecznym ustalaniu tekstu projektu ustawy, nowelizującej rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.III. 1928 r. „o ewidencji i kontroli ruchu ludności“ (Dz. U. Nr. 32 poz. 309) następujących wniosków:

W art. 5 po zdaniu „przeznaczony do przyjmowania osób na mieszkanie“ skreślić wyraz „lub“, dodając po słowie „nocleg“ słowo „lub leczenie“, — wniosek ten nie wymaga specjalnego uzasadnienia.

W art. 9 po słowach „spełnienie obowiązków“ skreślić „wymienionych w art. 4, 5, 7 i 8, niniejszego rozporządzenia“, wstawiając „meldunkowych“ (art. 4, 5, 7 i 8).[~]

Artykułowi 10 należałoby nadać następujące brzmienie: „Osoby, podlegające zameldowaniu, lub wymeldowaniu (art. 7, 8), obowiązane są w terminach, przewidzianych w art. 7 i 8, zawiadomić o swem przybyciu, lub wyjeździe prowadzącego meldunki w domu, względnie zakładzie (art. 9), udzielając mu danych, potrzebnych dla zameldowania, lub wymeldowania.

Niezależnie od tego, obowiązek zawiadomienia o przybyciu lub wyjeździe ciąży na: lokatorze — o ile chodzi o sublokatorów, na głowie rodziny — o ile chodzi o członków rodziny i domowników, pozostających z nim we wspólnem gospodarstwie, na pracodawcy — o ile chodzi o pracowników, u niego zamieszkających“.

W art. 11 skreślić słowa: „właściciel, dzierżawca domu lub kierownik zakładu, wymienionego w art. 5, względnie osoba zastępująca go“, wstawiając natomiast słowa: „prowadzący meldunki w domu lub zakładzie“;

W art. 26 skreślić ustęp 2 i 3, wstawiając na to miejsce, co następuje: „Skazany orzeczeniem powiatowej władzy administracji ogólnej może w ciągu 7 dni od dnia doręczenia orzeczenia wnieść na ręce tej władzy żądanie przekazania sprawy właściwemu Sądowi Okręgowemu, który rozpozna sprawę trybem, przewidzianym art. 618 — 626 K. P. K.“

Zmiany te zmierzają do jaśniejszej i, naszym zdaniem, prostszej redakcji postanowień wymienionych artykułów“.

W SPRAWIE OCHRONY PRAWNEJ ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH.

W wykonaniu uchwały Zarządu Związku z dn. 26.3 b. r. (ob. „Samorząd Miejski“ Nr. 9 str. 515) biuro Związku opracowało i przesłało do Ministerstwa Spraw We-

wewnętrznych, Skarbu i Sprawiedliwości projekt ustawy o postępowaniu egzekucyjnym przeciwko związkom komunalnym w województwach centralnych i wschodnich. Projekt ma na celu nie dopuścić do zahamowania publicznej działalności związków, co by mogło nastąpić przez nieogłędnie przeprowadzaną egzekucję. Postanowienia projektu dotyczą roszczeń, opartych na tytule zarówno prywatno-prawnym, jak i publiczno-prawnym. Według więc projektu nie będzie dopuszczalnym kierowanie egzekucji do komunalnych urzędów, zakładów dobra publicznego i przedsiębiorstw użyteczności publicznej, decydowanie zaś o tem, do jakich części majątku danego związku komunalnego kierowana być może egzekucja, należyć będzie do władzy administracyjnej II instancji, od orzeczeń której przysługiwać będą środki prawne, właściwe w postępowaniu administracyjnym. Pozatem projekt poddaje ochronie prawnej — w ciągu lat pięciu od dnia wejścia w życie ustawy — wpływy związków komunalnych w Kasach Skarbowych przed ich zajmowaniem na rzecz Skarbu Państwa lub publicznych instytucji kredytowych. Wykonanie ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych oraz Sprawiedliwości.

W jednym z najbliższych numerów „Samorządu Miejskiego“ zamieścimy artykuł, zawierający szczegółowe uzasadnienie projektu.

OPLATY MIEJSKIE ZA SPRAWDZANIE MIĘSA PRZYWOZOWEGO.

W sprawie opłat miejskich za sprawdzanie mięsa przywozowego Związek Miast wystosował do pana Ministra Rolnictwa pismo z 30.IX br. L. 2943, następującej treści:

„Według § 41 rozporządzenia z dnia 29.I. 1929 r. o urzędowym badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa w kraju (Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 305), w miastach, posiadających rzeźnię publiczną, w których urzędowe badanie wykonywują wyłącznie lekarze weterynaryjni, może być wprowadzone sprawdzanie świadectw, jak również oznakowania mięsa, przywożonego z innych miejscowości.

Ponieważ zgodnie z tymże paragrafem 41, w przypadku wprowadzenia sprawdzania świadectw i znaków, obrót mięsem, niezaopatrzonym znakami takiego sprawdzania, jest zakazany, jasne jest, iż projektodawca wspomnianego rozporządzenia przewidywał możliwość niezdatności do spożycia mięsa przywożonego pomimo posiadania przezeń wymaganych znaków i świadectw. Inaczej mówiąc przez wprowadzenie sprawdzania świadectw i sprawdzania znaków urzędowego badania — władze miejskie biorą na siebie odpowiedzialność za zdatność takiego mięsa do spożycia z chwilą, gdy ze swej strony go ostemplują i zezwolą na wpuszczenie do obrotu.

Ażeby tę odpowiedzialność władze miejskie mogły na siebie wziąć, muszą one w każdym poszczególnym przypadku mieć przeświadczenie, że zarówno świadectwa, jak i znaki na mięsie wystawione zostały przez osoby do tego uprawnione, że świadectwa i znaki nie zostały podrobione, że świadectwo dotyczy właśnie tego mięsa, które zostało wwieszone, wreszcie, że wwieszone mięso nie uległo zepsuciu w drodze. Notowane bowiem są takie wypadki, że chociaż niema wątpliwości co do autentyczności świadectw i znaków, mięso przywożone jest w takim stanie, że nawet całe transporty muszą być niszczone, jako niezdatne do spożycia.

Doświadczenie miast, które wprowadziły sprawdzanie świadectw i sprawdzanie znaków urzędowego badania mięsa, a w szczególności doświadczenie m. st. Warszawy, wykazało, że ze względu na zdrowie mieszkańców takie sprawdzanie powinno właściwie zawsze istnieć. Z dotychczasowych doświadczeń wynika również to, że

w praktyce tylko w minimalnej liczbie przypadków można ograniczyć się tylko do sprawdzenia świadectw i znaków urzędowego badania mięsa i stwierdzenia, że świadectwa i znaki nie budzą żadnych wątpliwości. W większości przypadków natomiast zachodzą uzasadnione wątpliwości co do zdatności mięsa do spożycia i to bądź z powodu podejrzanego wyglądu mięsa, bądź niezgodności partji mięsa z tem, co jest wymienione w świadectwie, bądź z powodu zatarcia na mięsie znaków urzędowego badania. Skoro zaś powstają uzasadnione wątpliwości władze miejskie nie mogą obowiązków swych traktować formalnie, a muszą w każdym poszczególnym przypadku dokonać wszelkich tych czynności, które są konieczne, by zapewnić ludności produkt zdatny do spożycia.

Wszystkie te czynności władz miejskich pociągają za sobą bardzo poważne wydatki. Mianowicie w związku z wykonywaniem czynności przy sprawdzaniu transportów mięsa przywozowego gminy ponoszą koszty następujące:

1) koszty wynagrodzenia i świadczeń socjalnych personelu zatrudnionego przy sprawdzaniu;

2) koszty przechowywania mięsa w chłodni do następnego dnia, ponieważ transporty nadchodzą o każdej porze dnia i nocy;

3) koszty badania bakteriologicznego w przypadkach, gdy powstaje wątpliwość co do zdatności mięsa;

4) koszty utrzymania i amortyzacji pomieszczeń oraz urządzeń do sprawdzania, jak: hal, wózków, haków, stojaków, na których mięso jest rozwieszane i znakowane (znakowanie jest obowiązujące w myśl przepisów § 41 ust. 2 rozporządzenia z dn. 29.I.1929 r.), a często koszty najmu pomieszczeń, gdy gmina nie posiada własnych;

5) koszty sprzątania, oczyszczania i odkażania terenów i miejsc, na których mięso jest sprawdzane;

6) koszty zakupu i utrzymywania trychinoskopów, stempli do znakowania mięsa, tuszu, koszty druku i prowadzenia dzienników do sprawdzania oraz zestawień statystycznych;

7) koszty oświetlenia pomieszczeń, a podczas zimy także ich ogrzewania, koszty odmrażania mięsa, zwłaszcza cieląt;

8) koszty zakupu, reparacji i prania bielizny lekarskiej oraz koszty zakupu narzędzi i instrumentów lekarskich;

9) koszty ubezpieczeń budynków i szereg innych drobniejszych wydatków, związanych z pełnieniem tych czynności.

Nawet w tych stosunkowo rzadkich przypadkach, gdy świadectwa, jak również znaki urzędowego badania mięsa nie wzbudzają żadnych wątpliwości, miasto ponosi wydatki, bowiem jego personel musi dokonać sprawdzenia i ostemplowania mięsa, a do tego dochodzą wydatki, związane z utrzymaniem odpowiednich pomieszczeń zwłaszcza, że, jak wyżej zaznaczono, transporty mięsa nadchodzą o każdej porze dnia i nocy.

W ogólności koszty związane ze sprawdzaniem świadectw i mięsa nie są w gruncie rzeczy niższe od kosztów urzędowego badania, tembardziej, że mięso przywożone bywa zazwyczaj w pojedynczych ćwierciach, mięso wieprzowe zaś — przeważnie w paru kilogramowych kawałkach (schaby, szynki, boczki) i każdy musi być obejrzany oraz oznakowany. W tym stanie rzeczy wydaje się nieuzasadnionym przepis, zawarty w ust. 3 § 41 przytoczonego wyżej rozporządzenia, który zabrania poboru jakichkolwiek opłat w związku z czynnościami sprawdzania świadectw i znaków urzędowego badania mięsa.

Pozbawienie tego prawa wywołuje obawę, że miasta mieć będą coraz mniejszą możliwość wykonywania swych obowiązków w zakresie koniecznego w interesie zdrowia mieszkańców nadzoru nad przywożonym mięsem, gdyż, jak to Panu Ministrowi wiadomo, miasta znajdują się w wyjątkowo ciężkiej sytuacji finansowej.

To też Związek Miast pozwala sobie zwrócić się do Pana Ministra z prośbą o zrewidowanie wymienionego rozporządzenia i skreślenie ust. 3 § 41.

Da to możliwość miastom wprowadzenia na podstawie art. 27 ustawy z r. 1923 o tymcz. uregul. fin. komunalnych (Dz. U. R. P. Nr. 94 poz. 474) odpowiednich opłat, których poboru formalnie zabrania właśnie ten ustęp 3 § 41 rozp. z dn. 29.I.29 r. pomimo, że wyraźnego zakazu poboru takich opłat nie zawiera rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 22.III.1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 361), na którym oparte jest rozporządzenie z dnia 29.I.1929 r.

Przedstawiając powyższe Panu Ministrowi, Związek Miast Polskich uprasza o zarządzenie powiadomienia Związku o decyzji Pana Ministra“.

Odpis powyższego pisma został wysłany do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z prośbą o przychylne ustosunkowanie się do postulatów Związku Miast.

W odpowiedzi na powyższy memoriał Ministerstwo Rolnictwa pismem z dn. 7 X. b. r., Nr. W.VI.1.A/2 powiadomiło Związek Miast, że uważa za potrzebne poddanie rewizji przepisów, dotyczących zarówno zwalczania chorób zaraźliwych, jak i badania mięsa.

Ministerstwo Rolnictwa przystąpiło już do nowelizacji rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o zwalczaniu chorób zaraźliwych. Po ukończeniu tej pracy rozważana będzie sprawa nowelizacji przepisów o badaniu mięsa, a w związku z tem również projektowana przez Związek Miast zmiana.

Ministerstwo Rolnictwa nie uważa za wskazane załatwienie fragmentaryczne tylko tej jednej kwestji.

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYKA KOMUNALNA.

W dniu 27 maja br. odbyło się w Brukseli posiedzenie Komisji mieszanej dla spraw statystyki miast większych, na którym powzięto szereg uchwał odnośnie do opracowania międzynarodowej statystyki miast większych.

W myśl tych uchwał, Międzynarodowy Związek Miast ma uprzednio zbadać w drodze ankiety, skierowanej do narodowych związków miast lub organizacyj statystycznych, jakie możliwości przedstawia każdy kraj pod względem statystyki porównawczej w różnych działach. Międzynarodowy Związek Miast ma zapewnić sobie jaknajszerszą, w możliwych granicach, współpracę wybitnych specjalistów w każdej z dziedzin, badanych statystycznie.

Międzynarodowy Związek Miast przeprowadzi następnie porównanie i zestawienie wyników ankiety oraz opracuje plan międzynarodowych badań statystycznych. Materiały te, po zaznajomieniu się z nimi Komisji Mieszanej, zostaną przesłane Międzynarodowemu Instytutowi Statystycznemu, który wyda ostateczne formularze statystyczne.

Formularze te będą rozesłane przez sekretariaty międzynarodowe do poszczególnych związków i organizacyj narodowych, które następnie roześlą je organi-

zaczom miejscowym, zajmą się zebraniem, porównaniem i zestawieniem danych statystycznych i zwrócić cały materiał za pośrednictwem sekretarjatów międzynarodowych Komisji Mięszanej.

Wydawnictwo tych materiałów będzie uskutecznione pod egidą obu organizacji, t. j. Międzynarodowego Związku Miast i Komisji Mięszanej dla spraw statystyki miast większych.

Koszta wydawnictwa pokryją zrzeszone związki w drodze repartycji.

Odpowiedzialność za dane statystyczne poszczególnych krajów będzie ciążyła na narodowych związkach miast, zaś odpowiedzialność za międzynarodowe zestawienia — na Międzynarodowym Związku Miast.

W wykonaniu tych uchwał Międzynarodowy Związek Miast zwrócił się do Związku Miast Polskich pismem z dnia 12 września br. o dostarczenie informacji o periodycznej polskiej ogólnej statystyce komunalnej, jak również o stałych wydawnictwach poszczególnych miast, zawierających dane porównawcze.

Międzynarodowy Związek Miast w piśmie tem zapytuje również o specjalistów, którzy, poza głębszą znajomością naszej działalności komunalnej, posiadają również pewną znajomość tych spraw w zakresie międzynarodowym.

Z KOŁA MIAST POMORSKICH.

W ostatnich dniach września b. r. odbył się w Grudziądzu w sali Rady miejskiej pod przewodnictwem prezesa Koła, prezydenta m. Grudziądza p. J. Włodka, Zjazd Miast Pomorskich przy udziale prezesa Koła Miast Wielkopolski, prezydenta m. Gniezna, p. Barciszewskiego. P. dr. W. Dalbor przedstawił projekt rządowej zmiany dotychczasowego ustroju samorządu, nacz. Wydz. Op. Społ. w woj. pomorskim Kruszelnicki, wygłosił obszerny referat o stanie bezrobocia na Pomorzu, akcji pomocy rządowej, samorządowej i społecznej. Sprawa bezrobocia, jak wynika z dyskusji nad referatem, jest największą troską wszystkich miast pomorskich, to też obrady w większej części poświęcone były bezrobociu.

W wyniku dyskusji powzięto następujące uchwały: Postanowiono domagać się od Urzędu Wojewódzkiego by: 1) nie stosowano przez przeciąg najbliższych kilku miesięcy sezonu martwego dla robotników miejskich; 2) nie zarządzano w tymże okresie eksmisyj mieszkaniowych w stosunku do bezrobotnych; 3) wpłynięto na Kasy Chorych, działające na terenie woj. pomorskiego, by leczyły bezrobotnych i wydawały im lekarstwa bezpłatnie.

W dalszym ciągu obrad przystąpiono do wyboru zarządu Koła na dalsze trzy lata i wybrano p. Włodka, prezydenta m. Grudziądza prezesem, p. Sobierajczyka, burmistrza m. Chojnic wiceprezesem, p. Kurzętkowskiego burmistrza m. Chełmży — sekretarzem, p. Wojczyńskiego burmistrza m. Tezewa i p. Kostkę burmistrza m. Świecia, członkami.

ZBIÓR UPRAWNIEŃ NA ZAKŁADY ELEKTRYCZNE.

Nakładem Ministerstwa Robót Publicznych ukazał się „Zbiór Uprawnień na Zakłady Elektryczne“ w 2-ch tomach, obejmujący 114 uprawnień, wydanych w okresie 1924 — 1930 r. W opracowaniu jest następny tom, zawierający uprawnienia do chwili bieżącej. Około 60% opublikowanych uprawnień przypada na samorządy.

Zbiór uprawnień jest cennym informatorem dla samorządów, ubiegających się

o uprawnienia elektryczne, gdyż swą rzeczowością ułatwia i upraszcza ich otrzymanie. Pozatem samorządy będą mogły się zorjentować w prawach im przysługujących, oraz obowiązkach w stosunku do konsumentów energii elektrycznej. Zbiór ten również ułatwia zaznajomienie się z istotą gospodarki elektrycznej w Państwie.

Obecnie znaczna liczba miast ubiega się o uzyskanie uprawnień elektrycznych. Zarówno dla tych miast, jak i dla miast, posiadających już uprawnienia, wydany przez Ministerstwo Robót Publicznych zbiór uprawnień, jest niezbędnym źródłem informacyjnym.

Związek Miast Polskich zaleca miastom zaopatrzenie się w ten zbiór. Cena 1 tomu wynosi 17 zł. Wydawnictwo jest do nabycia w Bibliotece Ministerstwa Robót Publicznych (Warszawa, ul. Chałubińskiego 4) oraz w Związku Elektryków Polskich (Warszawa, ul. Kopernika 8).

Przegląd ustaw, rozporządzeń i zamierzeń ustawodawczych — zarządzeń, okólników i wyjaśnień władz.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE O SAMOISTNYM PODATKU WYRÓWNAWCZYM DLA GMIN WIEJSKICH.

W Nr. 86 Dziennika Ustaw R. P. pod poz. 673 ogłoszono rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 sierpnia 1931 r., wydane w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami, celem wykonania ustawy z dnia 20 marca 1931 r. o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich. Rozporządzenie dotyczy m. in. sprawy obciążania tym podatkiem gruntów kościelnych, państwowych i t. d., powołuje Komisje Klasyfikacyjne, określa pojęcie deficytu budżetowego, sposób poboru podatku za lata ubiegłe i t. d.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE O ŻANDARMERJI.

Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami wydał rozporządzenie z dnia 14 września 1931 r. (D. U. Nr. 86, p. 686) w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzplitej z dnia 12 grudnia 1930 r. o żandarmerji. Rozporządzenie określa właściwość osobową i rzeczową żandarmerji, uprawnienia służbowe organów żandarmerji i współdziałanie żandarmerji z cywilnymi władzami i organami bezpieczeństwa.

PRYZNANIE PRAWA DO ZASIŁKÓW CZĘŚCIOWO ZATRUDNIONYM ROBOTNIKOM NIEKTÓRYCH ZAKŁADÓW PRACY W WOJEWÓDZTWACH ŚLĄSKIM I LWOWSKIM.

Rozporządzeniem Ministra Pracy i Opieki Społ. z dnia 16 września 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 685) przyznano w okresie od 1 do 30 września 1931 r. prawo do zasiłków tym częściowo zatrudnionym robotnikom, których zarobek tygodniowy nie przekracza z powodu ograniczenia produkcji pełnego umówionego zarobku za 1, bądź

2 dni pracy. Rozporządzenie dotyczy 25 kopalń, hut i t. d. na Śląsku i fabryki „Zieleniewski“ w Sanoku (wojew. lwowskie).

ZNIESIENIE CENTRALNEJ KASY PAŃSTWOWEJ.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 10 września 1931 r. (D. U. R. P. Nr. 88, p. 68) zniesiono Centralną Kasę Państwową. Agendy jej przejęły: P. K. O. i Bank Polski, Ministerstwo Skarbu (centrala) i Grodzka Kasa Skarbowa w Warszawie.

ZNIESIENIE SĄDU GRODZKIEGO W M. SZYDLÓWCU (WOJEW. KIELECKIE).

W Nr. 89 Dziennika Ustaw pod poz. 688 ogłoszono rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 września 1931 r. o zniesieniu sądu grodzkiego w Szydłowcu. Okręg zniesionego sądu przylączy się do sądu w Skarżysku - Kamiennej.

ROZPORZĄDZENIE WYKONAWCZE O PODATKU WOJSKOWYM.

W Nr. 89 Dziennika Ustaw pod poz. 697 ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1931 r. o podatku wojskowym. Rozporządzenie określa osoby, zobowiązane do opłacania podatku, zwolnienie od podatku, formy poboru podatku, stawki podatkowe i t. d. Bardzo mało wydajny podatek zasadniczy otrzymują gminy miejskie i wiejskie, a pobierany z tego tytułu dodatek do państw. podatku dochodowego — otrzymuje Skarb Państwa.

GOSPODARKA FINANSOWA GMIN WYZNANIOWYCH ŻYDOWSKICH.

Rozporządzeniem Ministra Wyznań Rel. i Ośw. Publ. z dnia 9 września 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 698) ustalono zasady gospodarki finansowej gmin wyznaniowych żydowskich. Rozporządzenie dotyczy: uchwalania i zatwierdzania budżetów, składek i opłat; sposób poboru składek i opłat, ściąganie zaległych składek i opłat, środki prawne i t. d.

USTALENIE LICZBY I SIEDZIB SĘDZIÓW ŚLED CZYCH W OKRĘGACH SĄDÓW APELACYJNYCH W LUBLINIE I WILNIE.

Ze względów oszczędnościowych rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 września 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 699) zmniejszono dotychczasową liczbę sędziów śledczych i zmieniono w związku z tem ich siedzibę w okręgach sądów apelacyjnych w Lublinie i Wilnie. Rozporządzenie to dotyczy częściowo lub całkowicie obszarów siedmiu województw.

MIEJSCOWE PRZEPISY O CZYSZCZENIU KOMINÓW W M. ST. WARSZAWIE.

W Nr. 221 Monitora Polskiego z r. b. pod poz. 301 ogłoszone zostało zarządzenie Min. Robót Publicznych z dnia 21 września 1931 r. w sprawie miejscowych przepisów oczyszczania kominów w m. st. Warszawie.

UTWORZENIE WZGL. ZNIESIENIE URZĘDU NOTARJUSZÓW W BRZEZINACH I KALISZU (WOJEW. ŁÓDZKIE), W OSTROWI MAZOWIECKIEJ (WOJEW. BIAŁOSTOCKIE), W GARWOLINIE (WOJEW. LUBELSKIE) I W DOŁHINOWIE (WOJEW. WILEŃSKIE).

Pięcioma rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 i 15 września 1931 roku (Monitor Polski Nr. Nr. 225 — 227, poz. 304, 305, 308 — 310) utworzono nowe urzędy notariuszy w trzech miastach: Ostrowi Mazowieckiej (wojew. białostockie), Garwolinie (wojew. lubelskie), w Brzezinach (wojew. łódzkie), a natomiast zniesiono jeden urząd w mieście Kaliszu (wojew. łódzkie) i w miejscowości Dołhinowo (wojew. wileńskie).

JEDNOLITY TEKST STATUTU ORGANIZACYJNEGO MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

W związku z dokonaną niedawno zmianą obowiązującego statutu organizacyjnego Min. Spraw Wewnętrznych (p. Samorząd Miejski Nr. 19 z r. b., str. 1066) w Nr. 229 Monitora Polskiego pod poz. 313 ogłoszony został jednolity tekst tego statutu organizacyjnego. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych obecnie dzieli się na 5 departamentów, biuro personalne i dwa samodzielne wydziały, ogółem na 19 wydziałów, w tem sześć znajduje się w Departamencie Służby Zdrowia.

ZWOLNIENIE OD OPŁAT POCZTOWYCH KOMISYJ UZDROWISKOWYCH I ICH WYDZIAŁÓW WYKONAWCZYCH.

W okólniku Nr. 163 z dnia 22.VI. b. r. wyjaśniło Min. Spr. Wewn., że komisje uzdrowiskowe i wydziały wykonawcze mogą korzystać z zwolnienia od opłaty pocztowej przy przysyłaniu zwykłych przesyłek listowych, wysyłanych do władz i urzędów państwowych, oraz samorządowych, o ile wysyłka dokonana jest na wezwanie urzędowe tej władzy. Wezwanie zaś władzy nie jest to jedynie jednorazowe wezwanie tych władz, lecz również nakazy i polecenia, zawarte w przepisach ustawowych lub w ogólnych zarządzeniach władz.

DOŁĄCZANIE PRZEZ APTEKI DO RACHUNKÓW ORYGINAŁÓW RECEPT.

Min. Spr. Wewn. w okólniku Nr. 164 z dnia 25.VI b. r. zarządziło, aby apteki dołączały do rachunków, składanych m. in. i urzędom związków komunalnych: 1) odpisy recept, zawierających środki odurzające, 2) oryginały wszystkich innych recept do zwrotu w ciągu 6 tygodni. Zarządzenie to umożliwi sprawdzanie samych rachunków i normowanie sposobu racjonalnego przepisywania leków.

ZAGRANICZNI (CUDZOZIEMCY) ARTYŚCI.

W okólniku Nr. 166 z dnia 28.IX b. r. Min. Spr. Wewnętrznych poleciło wojewodom: 1) wydawać zezwolenia na wjazd do Polski zagranicznym zespołom teatralnym, tanecznym i muzycznym zupełnie wyjątkowo, 2) odpowiednio redagować wizy zarobkowe dla nich i 3) nie przedłużać w żadnym wypadku wiz na wjazd i pobyt w Polsce.

EKSPORTOWANIE PRZYMUSOWO REPATRJOWANYCH.

Okólnikiem Nr. 171 z dnia 3.X.1931 r. Min. Spr. Wewn. zarządziło, aby obywatele polscy, przymusowo repatrijowani do Polski, byli po przejęciu ich na granicy odstawiani do miejsca ich zamieszkania wzgl. przynależności pod eskortą policji zupełnie w wypadkach wyjątkowych, a z reguły powinni być zwolnieni. Eskortą może mieć miejsce tylko w wypadkach, gdy dana osoba jest poszukiwana przez władze polskie lub, gdy przemawiają za tem względy na bezpieczeństwo publiczne.

ZWALCZANIE BEZROBOCIA PRZEZ ZWIĄZKI KOMUNALNE.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dwukrotnie w pismach okólnych z dnia 26 sierpnia 1931 r. N. A. P. 5528/2 i z dnia 5 października 1931 r. Nr. S. S. 4149/1 wezwało wszystkie związki komunalne, aby te ostatnie w swych biurach, zakładach i przedsiębiorstwach: 1) rygorystycznie przestrzegały ustawowej liczby godzin pracy i nie stosowały pracy nadliczbowej a raczej zatrudniały dodatkowych pracowników i 2) korzystały zawsze z pośrednictwa P. U. P. P. przy przyjmowaniu nowych pracowników, dając o ile możności pierwszeństwo żywicielom rodzin, redukując, o ile możności pracę nieletnich, nie będących żywicielami rodzin.

NOWE PRZEPISY KANCELARYJNE DLA CENTRALI MIN. SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

W Dzienniku Urzędowym Min. Spr. Wewn. Nr. 11, poz. 242 z r. b. ogłoszone zostało pismo okólne z dnia 27 sierpnia 1931 r. o nowych przepisach kancelaryjnych dla Min. Spraw Wewnętrznych (Centrali). Przepisy te w 20-u paragrafach obejmują całość technicznej strony postępowania z aktami i mogą mieć pewne znaczenie jako wzór dla biur magistratów zwłaszcza większych miast.

WYPEŁNIENIE RUBRYK „ZAWÓD CYWILNY“ I „WYKSZTAŁCENIE“ W REJESTRACH, SPISACH I LISTACH POBOROWYCH.

Min. Spraw Wewnętrznych pismem okólnem z dnia 4 września 1931 r. poleciło zaniechanie wypełniania rubryk Nr. 10 i 11: „zawód cywilny“ i „wykształcenie“ w rejestrach i spisach poborowych, gdyż praktyka wykazała, że rubryki te nie są wypełnione należycie. Dane te będą wpisywane do list poborowych podczas komisji poborowych na podstawie dowodów, przedstawionych przez poborowych.

POŻYCZKI DŁUGOTERMINOWE Z KOMUN. FUNDUSZU POŻYCZK.-ZAPOMOG.

W Nr. 16 — 17 „Samorządu Miejskiego“ z 1 września b. r. na str. 930 zamieściliśmy wiadomość o rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z 30.VI.1931 r. (D. U. R. P. Nr. 69, poz. 564) w sprawie udzielania pożyczek długoterminowych z Kom. Funduszu Pożyczkowo-Zapomogowego na konwersję pożyczek krótkoterminowych, udzielonych z tegoż Funduszu.

W najbliższych dniach ma się ukazać okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie warunków udzielania związkom komunalnym tych długoterminowych pożyczek konwersyjnych.

Zamierzenia ustawodawcze.

W ciągu ostatniej sesji Sejmu wpłynął do łaski marszałkowskiej szereg wniosków, dotyczących w pewnym stopniu samorządu miejskiego.

49 *). Druk sejmowy Nr. 232 zawiera złożony przez Związek Parlamentarny Polskich Socjalistów w dn. 20.3 b. r. wniosek, wzywający Rząd do opracowania planu budownictwa mieszkaniowego.

50. Druk sejmowy Nr. 234 zawiera wniesiony przez klub Chrześcijańskiej Demokracji w dn. 11.3 b. r. projekt ustawy, zmieniającej nieznacznie redakcję art. 92 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w kierunku opodatkowania majątku „stanowiącego własność“, nie zaś „należącego do“ przedsiębiorstwa.

51. Druk sejmowy Nr. 237 zawiera wniesiony przez Ministra Komunikacji w dn. 18.4 b. r. projekt ustawy o budowie kolei, łączącej Zagłębie Węglowe z Gdynią (projekt ten, jak wiadomo, został uchwalony w dn. 27.4 b. r., Dz. Ust. Nr. 40, poz. 350).

W ciągu zaś obecnej sesji budżetowej Sejmu wpłynęły m. in. następujące wnioski ustawodawcze.

1. Druk sejmowy Nr. 239 zawiera wniesiony przez Ministra Komunikacji w dn. 22.6 b. r. projekt ustawy o dodatkowym kredycie 300.000 zł. na wznowienie robót przy budowie linii kolejowej Płock — Sierpc.

2. Druk sejmowy Nr. 242 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy, nowelizującej ustawę o państwowym podatku dochodowym w kierunku znacznieszego, niż dotychczas, opodatkowania tantjem i skumulowanych dochodów z uposażeń tej samej osoby z różnych źródeł; w/g uzasadnienia do projektu wpływy z powyższych tytułów dadzą około 16 milionów złotych, z czego na związki komunalne przypaść winno przeszło 2,4 milj. zł. — zgodnie z art. 16 ustawy z dn. 22.12.1925 r. (Dz. Ust. 129, poz. 918).

3. Druk sejmowy Nr. 243 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy o opodatkowaniu piwa, która m. in. zwiększa stawkę podatkową i w ten sposób wzrosną również wpływy związków komunalnych, oparte na art. 10 ustawy o tymcz. uregul. fin. kom.

4. Druk sejmowy Nr. 248 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy, oznaczającej termin powszechnego spisu ludności na dzień 9.12 b. r.

5. Druk sejmowy Nr. 249 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy o nadzwyczajnym dodatku do państwowego podatku dochodowego; w/g uzasadnienia do projektu wpływy z tego dodatku dadzą około 44 milj. złotych, z czego na związki komunalne przypadać winno przeszło 6,6 milj. zł. (ob. p. 2).

6. Druk sejmowy Nr. 251 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy o opodatkowaniu wina i miodu syconego, która m. in. powiększa znacznie dotychczasowe stawki podatku; w ten sposób wzrosnąć winny również wpływy związków komunalnych, oparte na art. 10 ustawy o tymcz. uregul. fin. kom. dla uniknięcia jednak wątpliwości w ostatecznem brzmieniu ustawy powinno się znaleźć postanowienie, wyraźnie zezwalające na pobór dodatku komunalnego.

7. Druk sejmowy Nr. 252 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy, wstrzymującej z dn. 1.7 r. b. automatyczne szczeblowanie funkcjonariuszów państwowych; zgodnie z § 1 rozporządzenia z dn. 30.12.1924 r.

*) Ob. „Samorząd Miejski“ Nr. 8, str. 451.

(Dz. U. 118, poz. 1073) projekt, o ile stanie się ustawą, dotyczyć będzie również członków zarządów i pracowników związków komunalnych; usiłowania Związku, przeprowadzane dostępnymi nam środkami, idą w kierunku, aby w stosunku do członków zarządów i pracowników związków komunalnych ustawa weszła w życie z dn. 1.1.1932 r.

8 i 9. Druki sejmowe Nr. 273 i 278 zawierają wniesione przez Ministra Sprawiedliwości w dn. 24.9 b. r. projekty ustaw w sprawie zniesienia Sądów Okręgowych w Białej Podlaskiej i Mławie.

10. Druk sejmowy Nr. 277 zawiera wniesiony przez Ministra Komunikacji w dn. 25.9 b. r. projekt ustawy o budowie kolei Kraków — Miechów.

11. Druk sejmowy Nr. 281 zawiera wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości w dn. 25.9 b. r. projekt ustawy, nowelizującej ustawę o ochronie lokatorów.

12. Druk sejmowy Nr. 293 zawiera wniesiony przez Ministra Spraw Wojskowych w dn. 26.9 b. r. projekt ustawy, nowelizującej ustawę z dn. 23.5.1924 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. Ust. z 1928 r. Nr. 46 poz. 458) m. in. w kierunku oznaczania przez urząd gminny dnia stawienia się do rejestracji poborowych (art. 25); w/g uzasadnienia zmiana ta ma na celu umożliwić planową pracę urzędowi gminnym, które obecnie — wobec zgłaszania się poborowych w ostatnim dniu listopada — nie mogą dotrzymać terminu, wyznaczonego im dla sporządzenia spisu.

13. Druk sejmowy Nr. 303 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych projekt ustawy, nowelizującej rozporządzenie Prezydenta o komunalnym funduszu pożyczkowo - zapomogowym w kierunku umożliwienia miastom, niewydzielonym z powiatowego związku komunalnego, zaciągania pożyczek bez gwarancji wydziału powiatowego.

14. Druk sejmowy Nr. 335 zawiera wniesiony przez Ministerstwo Skarbu w dn. 24.9 b. r. projekt ustawy o uiszczaniu zaległości w państwowych podatkach bezpośrednich w naturze; usiłowania Związku idą w kierunku wyłączenia z ustawy tych podatków, których wymiarem, poborem i ściąganiem zajmują się związki komunalne.

Orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

W SPRAWIE OPIEKI SPOŁECZNEJ.

Najwyższy Trybunał Administracyjny po przeprowadzonej w dn. 22.5 b. r. rozprawie wydał wyrok w sprawie L. rej. 3163/29, w którym uchylił zaskarżone przez Magistrat m. W. orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego w przedmiocie zwrotu kosztów opieki społecznej.

ZASADA PRAWNA: Przy ustalaniu jednorocznego pobytu, wymaganego w art. 8 ustawy z 16 sierpnia 1923 r. (poz. 726 Dz. Ust.) do nabycia prawa do trwałej opieki społecznej należy stosować art. 9 powyższej ustawy także w tym razie, gdy w rachubę wchodzi pobyt przed wejściem w życie tej samej ustawy.

PRZEBIEG SPRAWY. Wydział Powiatowy Sejmiku W., powołując się na ustawę z dn. 16.8.1923 r. (Dz. Ust. poz. 726) orzeczeniem z dn. 2.3.1929 r. odmówił wnioskowi Magistratu m. W. z dn. 20.4.1928 r. o zobowiązaniu gminy P. do zapłacenia kosztów utrzymania J. Z. w przytulku dla starców i kalek oraz o odebranie go z tego

zakładu i podniósł w motywach tej odmowy m. in., że J. Z. w P. nigdy nie mieszkał. Orzeczenie to zatwierdził Urząd Wojewódzki w W. orzeczeniem z dn. 6.5.1929 r., wydanem w załatwieniu odwołania, wniesionego przez Magistrat m. W., zaznaczając, iż J. Z. umieszczony został w przytulku w dn. 29.12.1923 r., a zatem przed dniem wejścia w życie ustawy z dn. 16.8.1923 r., wobec tego zaś, gdyby nawet przed temże umieszczeniem przebywał w P. dłużej niż przez rok, nie nabył w myśl art. 8 (ustęp 1) tejże ustawy w P. prawa do opieki trwałej.

Na to orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego wniósł Magistrat m. W. skargę do N. T. A. w której wywodzi, że okoliczność, iż Z. od dn. 29.12.1923 r. do dnia wejścia w życie ustawy z 16.8.1923 r., to jest do dn. 21.3.1924 r., nie przebywał w P., jest bez znaczenia dla obowiązku gminy P. do pokrywania spornych kosztów, gdyż Z. przed dniem 29.12.1923 r. przebywał w P. dłużej niż przez rok, a od 29.12.1923 r. przebywa w przytulku.

MOTYWY WYROKU. N. T. A. rozważył, co następuje:

Według art. 8 ustęp 1 ustawy z 16.8.1923 r. prawo do opieki trwałej nabywają obywatele R. P. przez co najmniej roczny pobyt w gminie.

W art. 10 tej samej ustawy postanowiono, że każdy obywatel R. P. ma prawo do tymczasowej opieki ze strony gminy, w której okręgu przebywa w chwili, kiedy wynika potrzeba opieki, bez względu na czas trwania pobytu. Gmina, która nie jest równocześnie zobowiązana do sprawowania opieki trwałej w myśl art. 8, może domagać się względnie odesłać tam potrzebującego pomocy na koszt gminy do trwałej opieki zobowiązanej.

Art. zaś 26 powyższej ustawy głosi, że z wejściem jej w życie tracą moc obowiązującą wszelkie postanowienia prawne sprzeczne z zasadami, przyjętymi w tej ustawie.

Jeżeli wobec tego jakaś gmina żąda na zasadzie przytoczonych wyżej postanowień art. 10 zwrotu wydatków opieki tymczasowej, poniesionych za jakiś czas od dnia 21 marca 1924 r. począwszy, to dla ustalenia, która gmina jest w danym razie zobowiązana do trwałej opieki a tem samem do zwrotu powyższych wydatków, miarodajne są wyłącznie zasady zawarte w ustawie, o której mowa, względnie także nie-sprzeczne z temi zasadami inne przepisy prawne. Dla obowiązku zwrotu kosztów opieki społecznej narosłych po dn. 21.3.1924 r. obojętnem jest wobec tego, czy udzielanie opieki tymczasowej rozpoczęło się dopiero po dn. 21.3.1924 r., czy też właśnie w tym dniu albo już przed nim, gdyż ustawa w tym względzie nie zawiera żadnych specjalnych przepisów. Także więc w wypadku, w którym udzielenie opieki tymczasowej rozpoczęło się przed dniem 21.3.1924 r. i trwało przez pewien czas po tymże dniu, kwestję, która gmina jest zobowiązana do trwałej opieki i z tego tytułu winna zwrócić wydatki tymczasowej opieki za czas począwszy od dnia 21.3.1924 r., rozstrzygnąć należy według zasad, zawartych w ustawie z 16.8.1923 r. Mynem jest wobec tego zapatrywanie Urzędu Wojewódzkiego, że Z. z tego powodu, iż umieszczono go w przytulku w dniu 29.12.1923 r., a zatem przed wejściem w życie ustawy z 16.8.1923 r. nie mógł nabyć na zasadzie art. 8 (ustęp 1) tej ustawy prawa do opieki trwałej w P., gdyby nawet przed umieszczeniem go w przytulku przebywał w P. dłużej niż przez rok. O ile na tem zapatrywaniu opiera się odmowa zobowiązania gminy P. do zwrotu spornych kosztów za czas od 21.3.1924 r. począwszy, uznać ją należy za niezasadnioną.

Kierując się temi rozważaniami N. T. A. uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

K r o n i k a.

I. Ogólna.

Marszałek Piłsudski — honorowym obywatelem m. Rawicza.

Magistrat i Rada miejska m. Rawicza na posiedzeniach w dniu 30 czerwca i 14 lipca b. r. powzięły uchwałę o nadaniu honorowego obywatelstwa miasta Marszałkowi Piłsudskiemu, jak również postanowiono nadać jednemu z głównych placów miasta nazwę „Plac Wolności imienia Marszałka Józefa Piłsudskiego“.

W wykonaniu tych uchwał delegacja m. Rawicza w osobach burmistrza p. Edmunda Sławińskiego i zastępcy burmistrza p. Władysława Wolskiego w dniu 8 października b. r. wręczyła w Belwederze stylowo wykonany dyplom, zaopatrzony podpisami członków Magistratu i Rady miejskiej, oraz album ozdobiony herbem miasta i stosownym napisem.

Miesiąc propagandy śląska.

Związek Obrony Kresów Zachodnich organizuje w listopadzie b. r. „Miesiąc propagandy śląska“ pod protektorem Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Piłsudskiego.

Celem tej akcji będzie pogłębienie w społeczeństwie znajomości i znaczenia śląska dla Państwa Polskiego, przeciwstawienie się zakusom niemieckim na ziemię polskie i akcji germanizacyjnej za kordonem oraz zebranie funduszków na poparcie prac kulturalno - oświatowych wśród ludności polskiej na Śląsku Opolskim, jak również działalności Z. O. K. Z. na Górnym Śląsku.

W dniu 9.X. b. r. odbyło się w Warszawie zebranie przedstawicieli organizacji oraz zaproszonych osób celem omówienia sposobu przeprowadzenia zamierzonej akcji i wyboru Komitetu Organizacyjnego. Ze-

brani ukonstytuowali się jako Komitet Organizacyjny, prezesem zaś ściślejszego Prezydium Komitetu został wybrany p. Dyr. B. Helczyński, szef kancelarii cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej.

W posiedzeniu powyższem wziął również udział przedstawiciel Związku Miast. Związek reprezentowany jest również w Komitecie Organizacyjnym „Miesiąc propagandy śląska“.

Kompresja budżetów samorządowych województwa lwowskiego.

Opracowane ostatnio przez Urząd Wojewódzki dane statystyczne, dotyczące zatwierdzania budżetów powiatowych związków komunalnych, miast ponad 15.000 ludności, miasta Lwowa, oraz gmin wiejskich i miasteczek, za rok 1930/31 i 1931/32, dają ciekawy materiał porównawczy dla oceny zagadnienia, w jakim stopniu samorząd terytorjalny województwa lwowskiego dostosował się do koniecznej w dobie obecnej zasady oszczędności.

Globalna cyfra wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych, zatwierdzonych przez władzę nadzorczą dla powiatowych związków komunalnych, wynosiła w roku 1930-31 sumę 13.131.815 zł., w roku zaś 1931/32 sumę 11.182.192 zł., czyli, że kompresja wydatków w tej grupie samorządu wynosi 1.949.623 zł., co stanowi 14.84%.

Z ogólnej liczby 27 powiatowych związków komun. (powiat turczański, jako wcielony do województwa lwowskiego dopiero w roku budżetowym 1931/32, nie został objęty powyższą statystyką), 22 powiaty wykazują redukcję wydatków, która w poszczególnych wypadkach wynosi przeszło 35% w stosunku do roku poprzedniego (pow. lwowski i tarnobrzski). Tylko 6

powiatów zwiększyło nieznacznie swe wydatki, największy zaś wzrost wykazuje pow. łańcucki — 25,5% co znajduje swe uzasadnienie w konieczności terminowej budowy mostu na rzece Sanie pod Kuryłówką.

Redukcja wydatków naogół została osiągnięta przede wszystkim w dziale administracji ogólnej (wydatki personalne 11,04%, wydatki rzeczowe 12,31%).

Globalna cyfra wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych dla 6-ciu miast ponad 15.000 mieszkańców (Borysław, Drohobycz, Jarosław, Przemyśl, Rzeszów i Sambor) w roku 1930/31, wynosiła 12.793.700 zł., w roku zaś 1931/32 — 11.604.607 zł., czyli że kompresja, wydatków dla wspomnianych miast wynosi 1.189.093 zł. co stanowi 9,3%.

Jedynie miasto Borysław zwiększyło w roku 1931/32 swe wydatki i to o 43,82%, co zresztą znajduje rzeczowe uzasadnienie w realizacji w tym okresie budżetowym rozporządzenia Rady Ministrów o wielkim Borysławiu, do którego wcielono 4 duże podmiejskie gminy. Wszystkie inne miasta wykazują znaczną redukcję wydatków, która n. p. dla m. Jarosławia wynosi przeszło 48%. I tu oszczędności osiągnięto przede wszystkim w dziale administracji ogólnej (wydatki personalne 12,8%).

Miasto Lwów, dysponujące w roku 1930/31, budżetem w kwocie 37.649,759 zł., w roku 1931/32, ograniczyło preliminarz swych wydatków do kwoty 27.282.680 zł. czyli zmniejszyło o kwotę 10.367.079 zł. co stanowi 27,51%.

Kompresja ta w rzeczywistości wynosi większy procent, gdyż budżetem na rok 1931/32, objęto nowe wydatki, spowodowane realizacją w obecnym roku budżetowym Wielkiego Lwowa (włączono w całości, lub częściowo 9 gmin podmiejskich z pow. Lwowskiego). I tu wydatki administracyjne w pierwszej linii przyczyniły się do oszczędności budżetowych (wydatki osobowe zmniejszono o 12,42%), znaczną kompresję budżetu też stanowią wydatki nadzwyczajno - inwestycyjne, do zmniejsze-

nia których, z uwagi na trudną obecną koniunkturę gospodarczą gmina miasta Lwowa została zmuszona.

Wegetacyjne naogół budżety gmin wiejskich i miasteczek, ogólna suma których w roku 1930/31, wynosiła 12.624.434 zł. zostały również zmniejszone w roku 1931/32, do kwoty 9.401.714 zł. czyli o 25,52%.

Mówiąc o oszczędnościach w administracji ogólnej poszczególnych kategorii samorządu, należy podkreślić, iż oszczędności te zostały zaprojektowane przeważnie niezależnie od redukcji 15% dodatku dla pracowników komunalnych.

Z Wydziału Wojewódzkiego w Nowogródku.

Dnia 1-go października r. b., odbyło się pod przewodnictwem P. Wicewojewody Franciszka Godlewskiego, posiedzenie Nowogródzkiego Wydziału Wojewódzkiego.

Porządek dzienny obejmował m. in. sprawę zaopiniowania powołania w nowo utworzonym mieście Lachowiczach organu, któryby przygotował wybory, rozrachunek z gminą wiejską Lachowice, oraz zebrał materiały do budżetu na rok przyszły.

Sprawy personalne między innymi obejmowały: statut służbowy pracowników Baranowickiego Powiatowego Związku Komunalnego, oraz statut etatów stanowisk służbowych pracowników m. Słonima. Zatwierdzono statuty etatów stanowisk służbowych obydwu wspomnianych związków komunalnych, zalecając przywrócić w statucie Baranowickiego Powiatowego Związku Komunalnego etat instruktora pożarnictwa i pogotowia pożarniczego.

Co do miasta Lachowicz Wydział Wojewódzki wypowiedział się za powołaniem tymczasowego zarządu miasta w składzie: kierownik zarządu, zastępca i 2-ch ławników.

W wolnych wnioskach Naczelnik Wydziału Samorządowego p. Galasiewicz poinformował Wydział Wojewódzki o wydanych zarządzeniach w sprawie przetrzy-

mywania przez samorządy sum obcych, a w szczególności składki ogniowej, o niedomaganiach i usterkach skonstatowanych podczas inspekcji w gospodarce związków komunalnych, funkcjonowaniu organów, biur, komunalnych kas oszczędności, oraz o zarządzeniach zmierzających do usunięcia tych niedomagań. Następnie podał do wiadomości — że w programie najbliższych prac leży zwołanie Zjazdu Dyrektorów Komunalnych Kas Oszczędności, członków komisji rewizyjnych miejskich, gminnych i sejmikowych, oraz urządzenie na terenie poszczególnych powiatów 6-cio dniowych kursów dla pracowników samorządowych. Zjazdy te, jak również kursy pozwolą usunąć wiele niedomagań i usprawnić działalność związków komunalnych i kas.

Zjazd Związku Izb Przemysłowo-Handlowych.

5.X. b. r. odbył się w lokalu Izby P. H. w Warszawie zjazd Związku Izb Przemysłowo-Handlowych pod przewodnictwem prezesa Związku inż. C. Klarnera.

Zjazd omawiał sprawę wniesionych do Sejmu przez Rząd ustaw podatkowych. Obrady Związku Izb nie dotyczyły całości zmiany zmian podatkowych, nie nadesłało bowiem jeszcze Izbowi projektu podwyższenia podatku od nieruchomości z 7 do 10 proc. oraz przede wszystkim projektu nowelizacji ustawy o podatku przemysłowym od obrotu, który łagodzić ma podwyżki ciężarów podatkowych w innych dziedzinach.

Obrady Związku Izb toczyły się od godziny 12-ej w południe, poczem wznowione zostały po 2-godzinnej przerwie o 5-ej po południu.

Budowa dróg.

Tow. Asfaltowe „Puricello“ w Medjolanie rozpoczyna wkrótce budowę dróg asfaltowych w Polsce, przyczem już w ro-

ku bieżącym ukończona ma być budowa drogi długości 12 km. na odcinku Tarczyn — Grójec. Prace firmy „Puricelli“ mają też w roku bieżącym być przede wszystkim prowadzone w okolicach Warszawy.

Naogół zaś Tow. Asfaltowe „Puricelli“ wykończyć ma do dnia 1 listopada 1932 r. budowę 150 klm. dróg asfaltowych w różnych częściach Polski. Zamówienie to oddane zostało firmie „Puricelli“ przez Ministerstwo Robót Publicznych — przyczem ma ono być wykonane na warunkach kredytowych. Mianowicie obiekt wartości około 15 milionów zł. ma być Rządowi kredytowany na 10 lat przy 7½% oprocentowaniu. Państwowy Fundusz Drogowy zobowiązany jest do zwrotu tego kredytu w rocznych ratach obejmujących oprocentowanie i amortyzację, z tem, że przysługuje mu prawo wcześniejszej spłaty należności. — Koszt budowy 1 km. drogi ustalony został na blisko 80.000 zł. Firma „Puricelli“ będzie budować drogi lekkie szerokości 6 metrów. Układ między Min. Robót Publicznych a Tow. „Puricelli“ przewiduje zużycie materiałów wyłącznie polskich dla oddanej sobie budowy.

Prezydenci miast polskich o sprawie teatralnej.

W dniu 6.X b. r. odbyło się w Warszawie zebranie prezydentów większych miast polskich, celem omówienia sprawy prowadzenia przez miasta teatrów. W zebraniu wzięli udział: z Warszawy — prezydent Z. Słomiński, z Krakowa — prezydent Belina-Prażmowski, ze Lwowa — prezydent Brzozowski, z Poznania — wice-prezydent Kiedacz. W wyniku obrad przyjęto następujące cztery punkty jako wytyczne dla traktowania spraw teatralnych:

1) Wobec zubożenia społeczeństwa a ciąglego zmniejszania się dochodów samorządowych, prowadzenie teatrów we własnym zarządzie miast uznaje się za niemożliwe.

2) Zasiłki z funduszy miejskich na rzecz teatrów muszą być ograniczone i nie

mogą przekraczać zgóry, podług możliwości budżetowej, wyznaczonych sum. Wszelkie niespodziewane dopłaty ze strony miast muszą być wykluczone.

3) Kierownictwo subwencjonowanych teatrów powinno być jednolite i zabezpieczać miastu należytą handlową kalkulację i organizację przedsiębiorstwa, tudzież całkowitą odpowiedzialność materialną i moralną.

4) Celem umożliwienia uruchomienia Opery należy dążyć do zorganizowania na terenie całej Polski towarzystwa popierania Opery w skład którego to towarzystwa winny wejść: państwo, samorządy, zrzeszenia, związki i miłośnicy muzyki.

Do powziętych uchwał zgłosił telegraficznie akces prezydent Katowic.

Nadzwyczajny Zjazd właścicieli nieruchomości.

W dniu 17 października b. r. odbędzie się w sali Rady miejskiej w Warszawie Nadzwyczajny Zjazd przedstawicieli własności nieruchomości miejskiej z całej Polski.

Na porządku dziennym obrad Zjazdu znajdują się referaty: pos. M. Osady — Projekt rządowy zmiany ustawy o ochronie lokatorów, pos. J. Schimmla — Projekty rządowe podwyższenia podatków od nieruchomości miejskich, prez. K. Janikowskiego — Ogólna sytuacja własności nieruchomości miejskiej w Polsce oraz wnioski.

Po wygłoszeniu referatów odbędzie się dyskusja i uchwalenie zgłoszonych wniosków.

II. Z życia miast.

Ruch ludności.

W lipcu b. r. było we Lwowie 381 urodzeń i 280 wypadków śmierci ludności miejscowej. Przyrost naturalny w lipcu b. r. wyniósł 101 głów.

Według tymczasowych wyników ankiety przy zakładaniu nowych rejestrów ludności m. Katowice liczyło w dniu 1.V b. r. 122.156 mieszkańców, w końcu sierpnia b. r. ludność miasta oszacowano na 132.020 mieszkańców. Przyrost naturalny w sierpniu wyniósł 95 głów, natomiast ludności napływowej ubyłoby 285 osób.

Finanse i kredyt.

Wskutek trudnych warunków finansowych zarządu miasta Warszawy, wydział finansowo - podatkowy ustala obecnie preliminarze miesięczne budżetowe niektórych wydziałów, bezpośrednio zależnych od sta-

nu kasy. W myśl tego, wydział finansowo - podatkowy magistratu ustalił na m. październik r. b., budżet wydatków dla opieki społecznej w wysokości 800.000 zł., dla szpitalnictwa 900.000 zł.

W myśl umowy, zawartej przez m. st. Warszawę ze Związkiem Właścicieli Obligacji Zagranicznych w Paryżu — została wypuszczona 4½%-wa pożyczka m. stoł. Warszawy z 1931 r. na zamianę częściową dawnej 7-ej 4½%-ej pożyczki m. stoł. Warszawy z r. 1903 na ogólną sumę 33 milj. zł.

Stosownie do warunków umowy, Związek Właścicieli Obligacji Zagranicznych w Paryżu w dniach od 17 sierpnia 1930 r. do 17 lutego 1931 r. przeprowadził rejestrację dawnych obligacji. Celem rejestracji było udowodnienie, że obecni ich posiadacze mieli je jeszcze przed wybuchem wojny europejskiej. W wyniku tej rejestracji suma takich obligacji ustalona została w wysokości rubli 19.687.500.

Termin dostarczenia nowych skonwertowanych obligacyj w ilości 168.875 sztuk ustalony został na dzień 1 kwietnia r. b. Wobec tego jednak, że uskutecznienie druku tak wielkiej ilości obligacyj wymagało co najmniej 3 miesięcy czasu, pierwotny termin przesunięto na dzień 1-go października r. b.

Nowe te obligacje muszą być podpisane w Paryżu. Przesłanie ich bowiem w formie ostatecznej, to znaczy po podpisaniu w Warszawie pociągnęłoby konieczność ubezpieczenia przesyłki, jako papieru wartościowego, przyczem koszt ubezpieczenia dosięgnąłby sumy 114.000 zł.

Celem uniknięcia związanych z ubezpieczeniem kosztów, postanowiono przesłać obligacje nie podpisane jeszcze, to znaczy jako druki zwykle, podpisy zaś uskutecznić na miejscu w Paryżu. Każda obligacja zaopatrzona być musi w facsimile. Prezydenta Miasta oraz własnoręczne podpisy członków magistratu do tego upoważnionych.

Wobec wielkiej ilości obligacyj, wynoszącej około 170.000 sztuk, oraz wobec tego, że akt podpisania musi być dokonany w myśl umowy — przed dniem 1 października r. b., miasto delegowało do Paryża 4-ch ławników, upoważnionych do podpisania nowych obligacyj.

Stan wkładek oszczędnościowych w Miejskiej Kasie Oszczędności we Lwowie zmniejszył się w ciągu lipca b. r. o 6.940.538 zł., wykazując w końcu miesiąca saldo 59.205.311 zł. 77 gr.

Miejski Zakład Zastawniczy we Lwowie udzielił w lipcu b. r. 4.420 pożyczek, przeważnie w granicach od 10 zł. do 50 zł., na ogólną sumę 387.832 zł. 55 gr. Ogólna liczba wydanych pożyczek zwiększyła się w ciągu lipca o 741, ogólna zaś suma pożyczek zwiększyła się o 17.123 zł. 10 gr., wykazując w końcu miesiąca saldo 2.942.096 zł. 45 gr.

Stan kapitału wkładowego w Miejskiej Kasie Oszczędności w Katowicach zwiększył się w sierpniu b. r. o 1.161.624 zł. 66 gr., wykazując w końcu miesiąca saldo 29.226.752 zł. 76 gr.

Ubezpieczenia.

Zakład ubezpieczeń wzajemnych m. st. Warszawy zarejestrował w sierpniu 7 pogorzeli, za które przyznano odszkodowania zł. 3.679. W tymże okresie zatwierdzono szacunki szczegółowe 80 nieruchomości na sumę zł. 20.308.450. W dziale ubezpieczeń dobrowolnych ustalono 2 szkody pogorzelowe na sumę zł. 1.033, oraz pozyskano nowe ubezpieczenia w sumie zł. 31.795.372 i dolarów 11.442 na różne terminy.

Budownictwo mieszkaniowe.

W lipcu b. r. ukończono we Lwowie budowę 15 nowych domów mieszkalnych oraz 5 przybudówek. Przybyło 48 mieszkań, zawierających 137 izb mieszkalnych, w tem 46 kuchni. Dwa mieszkania 1-no pokojowe nie posiadają kuchni. Przeważa typ mieszkania 1 i 2-pokojowego z kuchnią (21 i 13 mieszkań). Wszystkie nowowybudowane domy stanowią własność prywatną.

W sierpniu b. r. ukończono w Katowicach budowę 3 nowych domów mieszkalnych. Przybyło 32 mieszkania, zawierające 93 izby mieszkalne. Przybyło 11 mieszkań 3-pokojowych z kuchnią, 8 mieszkań 2-pok. z kuchnią i po 6 mieszkań 1-pokojowych i 1-pok. z kuchnią; 1 mieszkanie 6 pokoi z kuchnią.

Wybudowane domy mają charakter kamienic czynszowych.

Drogi i place.

Program przyszłorocznego budżetu brukarskiego m. st. Warszawy oparty będzie prawie wyłącznie na układaniu asfaltu. W niewielkich ilościach ułożony będzie klin-

kier i kostka kamienna. Kostka drewniana na nowych ulicach nie będzie stosowana, kamień polny układany będzie wyłącznie na przedmieściach, jedynie z materjafu, uzyskanego z usunięcia tego gatunku bruku w śródmieściu na ulicach, które uzyskają asfalt.

Przyszłoroczny budżet brukarski pokryty będzie 1) z państwowego funduszu drogowego, z którego miasto oczekuje znaczniejszej kwoty. Z tego źródła będzie ułożona kostka kamienna na arterjach wylotowych miasta. 2) z zagranicznej pożyczki brukarskiej w sumie 20.000.000 zł., z których w roku przyszłym wydanych będzie około 5.000.000 zł., wyłącznie na asfaltowanie ulic w śródmieściu, wreszcie 3) z budżetu zwyczajnego miasta, z którego układane będą klinkier i kamień polny na przedmieściach.

Komunikacja.

Tramwaje miejskie we Lwowie przebiegły w lipcu b. r. 680.027 wozokilometrów i przewiozły 3.373.164 osób. Na 1 wozokilometr wypadło 4.96 osób. W porównaniu z lipcem ub. roku zmniejszyła się frekwencja pasażerów (było 5.06 osób na 1 wozoklm.), jak również wpływy z eksploatacji.

Autobusy miejskie we Lwowie również wykazały spadek frekwencji z 3.19 osób na 1 wozoklm. w lipcu ub. r. na 2.32 osób na 1 wozoklm. w lipcu b. r. Natomiast liczba przejechanych wozokilometrów wzrosła z 32.602 na 44.711, a liczba przewiezionych pasażerów z 75.335 na 3.535 osób.

Zdrowotność.

Z łaźni miejskich we Lwowie korzystało w lipcu b. r. 2.411 osób, w tem z natrysków skorzystało 1.315 osób i z wanien 1.096 osób.

W sierpniu b. r. z łaźni miejskiej w Katowicach korzystało 10.080 osób, w tem 2.554 osoby korzystały z natrysków, 1.758 — z wanien i 5.073 — z pływalni.

Opieka społeczna.

W lipcu br. stacje opieki nad dzieckiem we Lwowie opiekowały się 2.851 dziećmi. Zbadanych przez lekarza było 1.186 dzieci, przyczem stwierdzono 232 dzieci chorych przeważnie na choroby przewodów pokarmowych (95 dzieci) i krzywicę (49 dzieci).

Odwiedzin domowych przez opiekunki społeczne wykonano 629, pierwszych porad udzielono 1052, drugich porad udzielono 383.

Urząd opieki generalnej przyjął w opiekę w lipcu br. 88 dzieci, w tem 1 ślubne, ściągnął i wypłacił 79 alimentacji dla dzieci w sumie 2.517 zł., udzielił 274 porady prawne (w tem 46 pisemnych), skierował na posady 27 dzieci, dokonał 181 inspekcji, w sprawach o uznanie ojcostwa i alimenty wniósł 30 wniosków, pozwów i egzekucyj oraz w 20 wypadkach wystąpił w sądzie w zastępstwie dzieci.

W ochronkach miejskich przebywało 313 dzieci w wieku od 2 do 7 lat. Wszystkie dzieci otrzymywały w ochronkach obiad.

Na koszt miasta było oddanych na wychowanie 859 dzieci, w tem 140 do 1½ r. życia, 232 dzieci w wieku do 6 lat, 434 dzieci od 7 do 14 lat oraz 53 dzieci w wieku 15 lat i wyżej. Wśród dzieci oddanych na wychowanie było 338 ślubnych, 336 nieślubnych i 185 podrzutek. Wszystkie dzieci były całkowitemi lub częściowymi sierotami.

Udzielono wsparcia 1.611 ubogim na sumę 26.143 zł. Przyczyną wsparcia w 1.107 wypadkach było bezrobocie.

W zakładach dla starców, kalek i nieuleczalnych przebywało w lipcu br. 373 osoby, przeważnie w wieku ponad 50 lat.

W przytuliskach korzystało z noclegów

404 osoby, w tem 114 dzieci. Ogólna liczba udzielonych noclegów wyniosła 11.042. Dzieci były umieszczone w zakładzie wychowawczym stale z całodziennem utrzymaniem.

W schronisku dla bezdomnych kobiet przebywało 20 osób, które otrzymywały całkowite utrzymanie.

Oświata, kultura, sztuka.

Do uniwersytetów powszechnych, prowadzonych przez Sekcję Oświaty Pozaszkolnej Magistratu m. Warszawy, zgłosiło się już we wrześniu b. r. około 400 osób, czyli prawie dwukrotnie więcej niż w roku ubiegłym. Są to po większej części absolwenci szkół powszechnych i zawodowych, którzy w drodze samokształcenia uzupełniali dotąd swe ogólne wiadomości, nie brak jednak i takich, którzy ukończyli 6 i więcej klas gimnazjalnych.

Wykłady z różnych dziedzin: prawo, ekonomja, socjologia, historia, literatura, technika, są prowadzone przez specjalistów systemem seminaryjnym, w ten sposób, aby słuchaczom dać nie tylko pewną sumę wiadomości, ale przede wszystkim wskazać metody samodzielnej pracy.

Liczba dzieci, dla których zabrakło miejsca w szkołach powszechnych Magistratu m. Warszawy dosięga 6700 (w tym 2060 z najmłodszego rocznika). Sprawa ta jednak będzie pomyślnie załatwiona w najbliższej przyszłości, gdyż magistrat, będąc ze względu na stan finansów miejskich pozbawiony możliwości wybudowania nowych gmachów szkolnych, wynajmuje odpowiednią ilość budynków i lokali prywatnych. Obecnie, trwają prace nad przeróbką tych budynków i lokali, zmierzające do przystosowania ich do potrzeb szkolnych. W miarę wykończania tych przeróbek będą kolejno otwierane nowe szkoły. W najbliższym więc czasie niemal dla wszystkich

dzieci w wieku szkolnym będzie zapewnione miejsce w szkole.

Przepełnienie części klas należy uważać za zło przejściowe, będące jednym ze skutków srożącego się obecnie kryzysu.

Co się tyczy dożywiania dzieci, to rada szkolna otrzymująca z kasy miejskiej znaczne zasiłki na ten cel, zamierza w bieżącym roku szkolnym rozszerzyć akcję dożywiania w ten sposób, aby objęła do 30.000 dzieci.

Przeprowadzone zapisy wykazały, że z nowym rokiem szkolnym przybywa w Lublinie 2.100 dzieci, którym trzeba znaleźć miejsce w szkole. Szkół tych miasto posiada w obecnej chwili 20, z których jedna jest przeznaczona dla dzieci umysłowo niedorozwiniętych. W szkołach tych w ubiegłym roku kształciło się 11.027 dzieci w dwóch zmianach dziennych, co świadczy że Lublin, tak jak i inne miasta Polski, odzuwa brak sal szkolnych.

Wkrótce wykończone zostanie i oddane do użytku pierwsze piętro dawnej rzeźni na Bronowicach, przerobionej na szkołę.

W ten sposób przybędzie 6 dużych, widnych, nowocześnie urządzonych sal szkolnych, mogących pomieścić 50 — 60 dzieci każda.

Liczba słuchaczy, szczególnie dorosłych, zgłaszających się na kursy wieczorowe, do szkół powszechnych wieczorowych i uniwersytetów powszechnych magistratu m. Warszawy, nie zmalała, jakkolwiek ze względów oszczędnościowych magistrat był zmuszony w bieżącym roku zamknąć 4 ogniska na krańcach miasta, 40 klas w pozostałych ogniskach i zwinąć około 15 świetlic. Najwięcej słuchaczy zgłasza się do ognisk w śródmieściu, gdzie niema nowych gmachów szkolnych i gdzie brak obszernej sal wywołuje przepełnienie klas tak bardzo niepożądane ze względów higienicznych i pedagogicznych. O wiele mniej osób

zglasza się do pięknych gmachów na krańcach miasta, położonych (np. na ul. Bema, Otwockiej), w których z łatwością można by pomieścić w klasach po 50 osób, odciążając w ten sposób ogniska w śródmieściu, gdzie liczba zapisanych dorosłych słuchaczy dochodzi niekiedy do 500.

Bezdomność.

W celu zapobieżenia klęsce bezdomności w miesiącach zimowych, poczynione zostały przez magistrat m. Warszawy następujące kroki: a) w schronisku dla bezdomnych przy ul. Lubelskiej 30/32 rozpoczęto we wrześniu remont niezdatnej dotąd do zamieszkiwania oficyny, b) w schronisku na Anopolu w ubiegłym miesiącu ukończono budowę 6-ciu budynków po 20 izb w każdym, (3 budynki oddano już na potrzeby bezdomnych, pozostałe 3 oddane będą w dniach najbliższych). Niezależnie od tego rozpoczęta została z pożyczki udzielonej miastu przez państwo 1-a serja robót około budowy 62 domów drewnianych na Anopolu, w najbliższym zaś czasie rozpoczęta będzie budowa 60 domów w Kole.

Po ukończeniu rzeczonych domów miasto otrzyma na potrzeby bezdomnych 1464 izb.

Plantacje.

W parkach, na skwerach i zieleńcach miejskich w Łodzi, poza zwykłymi pracami konserwacyjnymi, wykonano w okresie lat 1928 — 1930 cały szereg robót kapitalnych.

1) W Parku „Źródłiska“ założono ogród szkolny botaniczny. Na stawie wymodelowano wyspę, która obsadzona została drzewami i krzewami.

2) W Parku Poniatowskiego zadrzewiono wzgórze obok stawu (wysadzono 300 sztuk świerków), przeprowadzono gruntowny remont boiska szkolnego, wybudowano most na stawie.

3) Uporządkowano park Kolejowy przez zasypianie wykopanych pod budowę gmachu teatralnego dolów, dokonano uregulowania

alejek i wyplantowano boiska do zabaw i gier dla dzieci.

4 W Parku Staszica obsadzono świerkami i żywotnikami wzgórze około pomnika, zapoczątkowano założenie rodzaju alpineum i przerobiono szereg kwietników.

5) W Parku 3 Maja przekopano i obsiano świeżą trawą boiska i trawniki, dzięki czemu uchroniono dzieci korzystające z półkolejnych letnich od wznoszących się тумanów kurzu.

Z innych robót Wydziału Plantacji Miejskich wymienić należy budowę skweru na Placu Dąbrowskiego, rekonstrukcję skweru na Placu Reymonta, uporządkowanie Alei Kościuszki, które zniszczone zostały przez roboty kanalizacyjne, założenie zieleńców i kwietników u wylotu ul. Pomorskiej na Plac Wolności, założenie alejki przed domami familijnymi przy Wodnym Rynku oraz założenie zieleńca o powierzchni 1207 m.2 przed Parkiem „Źródłiska“ od strony ul. Rokicińskiej.

Niezależnie od tego Wydział Plantacji Miejskich założył całkowicie lub częściowo kilkadziesiąt ogrodów, skwerów i zieleńców na terenach, administrowanych przez instytucje miejskie i społeczne.

Ogółem w okresie lat 1928 — 1930 tereny plantacyjne powiększyły się o przeszło 10 ha.

W szerokim również zakresie prowadzono akcję zadrzewiania ulic miasta. W 1928 roku wysadzono na ulicach 2179 drzew (w 1927 roku — 461 drzew), w 1929 roku — 2146 drzew, w 1930 roku — 5391 drzew. Ogółem zadrzewiono całkowicie lub częściowo około 100 ulic, przeważnie na przedmieściach. Poza tem na Placu Wolności posadzono 100 lip. Podkreślić należy, iż akcja zadrzewiania ulic natrafia na znaczne przeszkody, wskutek wąskości chodników oraz ujemnych wpływów dymów i ścieków fabrycznych na vegetację drzew. Celem polepszenia warunków vegetacji drzew na ulicach — ziemię pod drzewami nawieziono i użyźniono kompostami.

Wydział opieki społecznej magistratu m. Lublina na wiosnę b. roku przystąpił do organizacji ogródków działkowych dla bezrobotnych, i pomimo spóźnionej pory i zbyt małego zainteresowania udało mu się jednak zorganizować 78 ogródków w kilku punktach miasta. O ile wiemy, akcja ta wydała tak piękne wyniki, że wydział opieki społecznej zamierza w roku przyszłym przeprowadzić ją na szeroką skalę.

Przedsiębiorstwa.

W rzeźni miejskiej w Lublinie w styczniu b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 497 sztuk, jałowizny 51 szt., trzody chlewnej 1348 szt., cieląt 1239 szt., bukatów 4 szt., koni 6 szt., źrebiąt 13 szt. Na eksport ubito: cieląt 80 szt., trzody chlewnej 412 szt., trzody chlewnej bekonowej 5045 szt. Zbadano mięsa dowozowego 18424 klg.

W miesiącu lutym b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 557 szt., jałowizny 26 szt., trzody chlewnej 1418 szt., cieląt 1621 szt., bukatów 6 szt., koni 9 szt., źrebiąt 7 szt. Na eksport ubito: cieląt 133 szt., trzody chlewnej 643 szt., trzody chlewnej bekonowej 3712 szt. Zbadano mięsa dowozowego 12454 klg.

W miesiącu marcu b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 728 szt., jałowizny 34 szt., trzody chlewnej 1783 szt., cieląt 2892 szt., bukatów 6 szt., koni 11 szt., i źrebiąt 12 szt. Na eksport ubito: trzody chlewnej 533 szt., trzody chlewnej bekonowej 5702 szt., i cieląt 6235 szt. Zbadano mięsa dowozowego 11342 klg.

W miesiącu kwietniu b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 450 szt., jałowizny 29 szt., trzody chlewnej 1194 szt., cieląt 2768 szt., 1 bukat, koni 8 szt. i źrebiąt 8 szt. Na eksport ubito: trzody chlewnej bekonowej 6008 szt. Zbadano mięsa dowozowego 10881 klg.

W miesiącu maju b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 441 szt., jałowizny 33 szt., trzody chlewnej 1203 szt.,

cieląt 3291 szt., bukatów 6 szt., koni 5 szt. i źrebiąt 16 szt. Na eksport ubito: trzody chlewnej bekonowej 7609 szt. Zbadano mięsa dowozowego 14261 klg.

W miesiącu czerwcu b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 503 szt., jałowizny 43 szt., trzody chlewnej 1125 szt., cieląt 2708 szt., bukatów 18 szt., koni 4 szt., źrebiąt 23 szt. i 1 owcę. Na eksport ubito: trzody chlewnej bekonowej 6190 szt. Zbadano mięso dowozowego 11641 klg.

W miesiącu lipcu b. r. ubito na potrzeby miasta: bydła rogatego 596 szt., jałowizny 62 szt., trzody chlewnej 1040 szt., cieląt 1538 szt., bukatów 12 szt., koni 4 szt., źrebiąt 35 i 1 owcę. Na eksport ubito trzody chlewnej bekonowej 4838 szt. Zbadano mięsa dowozowego 7801 klg.

Przy Rzeźni Miejskiej uruchomiona jest fabryka lodu sztucznego, która wyprodukowała: w miesiącu styczniu 7 tafli po 18 klg. każda, w miesiącu lutym 215 tafli po 18 klg. każda, w miesiącu marcu 95 tafli, w miesiącu kwietniu 2628 klg., w miesiącu maju 45540 klg., w miesiącu czerwcu 78894 klg., w mies. lipcu 45090 klg. Łód sztuczny Rzeźnia Miejska sprzedaje na miejscu po 50 gr. za tafle 18 klg., z dostawą na miejsce w szczelnie zamykanych samochodach, tafle sprzedawana jest po 1 zł.

W lipcu b. r. ubito w rzeźni miejskiej we Lwowie 1700 szt. bydła rogatego, 4307 szt. cieląt i 4492 szt. trzody chlewnej. W porównaniu z czerwcem b. r. daje się zauważyć znaczny spadek uboju cieląt (1029 szt.), mniejszy bydła rogatego (31 szt.), natomiast ubój trzody chlewnej wzrósł o 287 szt.

Również znacznie się zmniejszył w porównaniu do czerwca przywóz mięsa z uboju zamiejscowego, a mianowicie przywieziono wołowiny 97.389 kg. (mniej o 15.354 kg.), cieleciny 123.116 kg. (mniej o 21.202 kg.) i wieprzowiny 83.982 kg. (mniej o 15.250 kg.).

W sierpniu b. r. ubito w rzeźni miejskiej w Katowicach 905 szt. bydła rogatego, 12.884 szt. trzody chlewnej, 940 szt. cieląt. W tem na eksport ubito 7831 szt. trzody chlewnej.

Miejski zakład gazowy we Lwowie dostarczył w lipcu b. r. 622.130 m³ gazu, z czego zużyto 563.094 m³ t. j. 90,5%. Z ilości zużytego gazu na oświetlenie publiczne spotrzebowano 27,1%, na potrzeby prywatne i własne zużycie — 72,9%.

Wporównaniu z lipcem ub. r. ogólna konsumpcja gazu spadła o 1,32%, konsumpcja prywatna — o 2,82% zaś zapotrzebowanie gazu dla oświetlenia publicznego wzrosło o 2,93%.

Na dzień 1 kwietnia 1930 r. elektrownia w m. Kole posiadała 842 abonentów. Zużyto prądu w okresie budżetowym 1929/30 r. 153.272 klwg., należność za prąd wynosiła 150.279 zł. 91 gr.

Na dzień 1 kwietnia 1931 r. abonentów było 958. W roku budżetowym 1930/31 zużyto dla światła 140.687 klwg, dla siły 9.616 klwg, ogółem 150.303 klwg. Należność za prąd wynosiła 123.760.58 zł.

W 1930/31 r. przybyło 116 abonentów, zużycie zaś światła jest mniejsze o 12585 klwg. i opłata za światło wynosi mniej o 31.327 zł. 35 gr.

Wodociągi i kanalizacja.

W m-cu wrześniu wodociągi miejskie w Warszawie dostarczyły ogółem 3.087.111 m³ wody, w czem do górnego miasta 2.885.232 mtr. sz. Przeciętna dzienna wynosiła 102.904 mtr. sz. Najwięcej wody zużyto w dniu 18 września (114.324 mtr. sz.), najmniej w dniu 27 września (80.855 mtr. sz.).

Wodociągi miejskie we Lwowie dostarczyły w lipcu b. r. 726.622,4 m³ wody. Zużycie wody na głowę ludności dziennie wyniosło ok. 84 ltr.

Wodociągi miejskie w Katowicach dostarczyły w sierpniu b. r. 365.327 m³ wody. Przeciętne zużycie wody na głowę ludności dziennie wyniosło 89,3 ltr.

Właściciele nieruchomości w mieście Nasielsku przy ul. Kościuszki oraz części Warszawskiej i Kilińskiego na zebraniu swym w dniu 1 września r. b. uchwalili dostarczyć magistratowi miejscowemu bezpłatnie potrzebną ilość rur cementowych, mianowicie: 420 sztuk 80 cent. średnicy i 350 sztuk 50 cent. średnicy do skanalizowania przylegających do ich nieruchomości ulic na ogólnej przestrzeni 770 mtr., oraz dostarczyć potrzebną ilość cegły i cementu na wykonanie studzienek kontrolnych i do spajania rur w kanałach, jak również 10 krat żelaznych do nakrycia studzienek, z warunkiem, że robocizna kanałów na całej przestrzeni będzie wykonana przez magistrat kosztem funduszków, osiągniętych na bezrobocie, i że uchwała powyższa będzie zaaprobowana przez Radę miejską.

Po szczegółowym rozważeniu sprawy, Rada miejska m. Nasielska na posiedzeniu w dniu 22 września b. r. jednogłośnie uchwaliła zatwierdzić uchwałę właścicieli nieruchomości z dnia 1 września r. b. i przyjąć od nich zaofiarowane materiały na kanalizację, roboty kanalizacyjne wykonać według sporządzonego przez inżyniera specjalistę planu, pokrywając koszty robocizny wyłącznie i tylko wpływami sum na bezrobotnych. Koszty sporządzenia planu pokryją właściciele nieruchomości.

Po 1 czerwca 1932 roku wylewanie nieczystości do rynsztoków ulic skanalizowanych lub sąsiednich nieruchomości, będzie surowo wzbronione.

III. Różne.

Z Gdyni.

Zgodnie z 5-letnim programem elektryfikacyjnym, opartym o zaciągniętą z końcem 1930 r. w bankach szwajcarskich pożyczkę 3 milj. franków, Miejskie Zakłady Elektryczne w Gdyni prowadzą od 2 miesięcy budowę okrężnej, napowietrznej linii przesyłkowej wysokiego napięcia 15 tys. woltów. Linja ta długości 15 km. idzie od Obłuża (za Oksywją) przez Nowe Obłuże, Obóz Kwarantanny, Stefanowo, Pierwoszy-no, Kosakowo i Dębogórze do Rumji i ukończona będzie w październiku b. r. Koszt tej inwestycji wyniesie zgórą 200 tys. zł. Zaznaczyć należy, że wymienione gminy należą do t. zw. sfery interesów mieszkaniowych m. Gdyni. Linja będzie bezpośredniem odgalezieniem od podstacji „Gródka“ przy porcie.

Projekt przekształcenia portu gdyńskiego w samodzielne przedsiębiorstwo pod nazwą „Port w Gdyni“ jest już opracowany i rozesłany zainteresowanym czynnikom do zaopiniowania. Wywoła on żywą dyskusję z uwagi na konieczność właściwego ustosunkowania w porcie autonomicznym wpływów Rządu, który finansował dotychczasową budowę, rozwijającego się miasta Gdyni oraz sfer gospodarczych, co oczywiście w praktyce stanowi dość trudne zadanie.

Działalność Magistratu m. Koła w roku budż. 1930/31.

W roku sprawozdawczym biuro magistratu załatwiło 12475 spraw bieżących w tej liczbie 731 wyroków sądowych i 740 nakazów administracyjnych.

Do ważniejszych spraw załatwionych przez magistrat w roku sprawozdawczym, należą następujące:

1) Gruntowny remont, uzupełnienie i przebudowa akumulatorów w elektrowni

miejskiej kosztem 16.000 złotych i uruchomienie dziennej dostawy prądu.

2) Gruntowny remont rzeźni miejskiej, założenie nowych posadzek, obicie stołów, założenie kotła, haków, nowych okien i drzwi, otynkowanie, położenie dachu i t. p. kosztem około 5.000 złotych.

3) Uruchomienie 3-ch sal szkoły powszechnej na Placu Wolności.

4) Zlikwidowanie sierocińca.

5) Zorganizowanie, urządzenie i uruchomienie ochronki miejskiej do której uczęszcza zgórą 100 dzieci najbiedniejszych mieszkańców Koła.

6) Dokończenie wymierzenia placu na ulicy Aleja Sienkiewicza siłami bezrobotnych o przestrzeni około $\frac{1}{2}$ ha oraz założenie 2.000 mtr.3 nasypu.

7) Zatrudnienie bezrobotnych na zmianę w liczbie 363 osób i wykonanie przez nich wału ochronnego przy ulicy Zamkowej długości około 220 mtr. bieżących (1.600 mtr.3 nasypu).

8) Zniwelowanie alei w lasku od Mozajki do szpitala.

Roboty wskazane pod pp. 6, 7 i 8 wykonano kosztem 15.000 zł. z funduszu miejskiego i 11.500 złotych subsydjum otrzymanych od Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

9) Oczyszczenie rowu odpływowego przez ulicę Polną.

10) Gruntowne wyremontowanie studni przy ulicy Toruńskiej i Polnej, założenie pompy, płyty betonowej i mostku żelaznego.

11) Gruntowne wyremontowanie alei bocznej przy ulicy Aleje Sienkiewicza.

12) Zewnętrzne otynkowanie i wyremontowanie dachu na gmachu teatru miejskiego.

13) Wysadzenie około 1000 sztuk drzewek alejowych w tem 150 lip przy ulicy Aleje Sienkiewicza.

14) Wydzierżawienie targowicy.

15) Nabycie wagi na targowicę do wagi bydląt i trzody za sumę 1500 zł.

16) Wyremontowanie (przebudowanie) części ulic: Rzeźniczej, Okólnej, Żydowskiej, Wschodniej, Nowego Rynku, Przygrodzkiej, Garncarskiej i Toruńskiej kosztów około 2.000 złotych.

17) Zasypanie starych studzien na Starym i Nowym Rynku.

18) Urządzenie ścieku przy końcu ulicy Garncarskiej, celem odprowadzenia wody i osuszenia ulicy.

19) Gruntowne wyremontowanie, przerebowanie i uruchomienie łaźni miejskiej.

20) Zredukowanie oświetlenia miasta do sumy 20.000 złotych (dawniej 42.000).

21) Wywołanie pierwsiastkowych hipotek na nieruchomości miejskie.

22) Wytyczenie i wyprostowanie ulic Garncarskiej, Podplaszczyna i Nowej.

23) Spłacenie 249.000 złotych długów poprzedniego Magistratu na które częściowo zostały nałożone areszty.

24) Uporządkowanie spraw emerytalnych pracowników miejskich (wykreślenie niektórych z funduszu umerytalnego i przeniesienie na fundusz Zakładu Ubezpieczeń pracowników umysłowych a następnie wystąpienie do Wydziału Powiatowego o przyłączenie pozostałych do emerytury powiatowej).

25) Uchwalenie regulaminu czynności Magistratu.

26) Uchwalenie regulaminu dla przytulku starców.

27) Uchwalenie regulaminu dla kasoworachunkowego oddziału.

28) Przeprowadzenie gruntownej reformy tegoż oddziału pod względem personalnym i technicznym.

29) Zaprowadzenie nowego systemu i ksiąg buchalteryjnych w/g obowiązujących przepisów.

30) Sporządzenie spisu i oceny nieruchomości i ruchomego majątku miejskiego.

31) Założenie ksiąg inwentarzowych.

32) Uporządkowanie rachunkowości w elektrowni miejskiej.

Wyszczególnione prace Magistrat zmuszony był wykonać pod znakiem oszczędności i ograniczył się do najniezbędniejszych.

Konjunktury gospodarcze, a razem z nimi i niedobór budżetowy za rok sprawozdawczy, przekraczający, jak to wykazują sprawozdania rachunkowe, wskutek nieoczekiwanego zmniejszenia dochodów budżetowych sumę zgorą 100.000 złotych, nie pozwoliły wykonać daleko idących zamierzeń Magistratu i dlatego zaniechano zupełnie wykonanie niektórych zadań przewidzianych w budżecie, a niektóre wykonano częściowo.

Z gospodarki m. Biłgoraja.

W miesiącu wrześniu przeprowadzono konserwację t. j. osmołowcowanie i okrecenie papą 350 słupów linii elektrycznej, przy czem obrukowano 118 słupów; częściowo otynkowano budynek elektrowni, wykonano konserwację jatek i korytarza przy biurze Magistratu; oraz konserwację z zamianą brakujących części we wszystkich pompach miejskich.

Kontrola nad mięsem przywożonym.

Ministerstwo Rolnictwa zwróciło się do Magistratu m. st. Warszawy z propozycją przejęcia przez miasto obowiązku badania mięsa przywożonego z zagranicy, przez lekarzy weterynaryjnych rzeźni miejskich, przyczem tytułem wynagrodzenia Magistrat otrzymywałby połowę opłat pobieranych za badanie takiego mięsa na rzecz Ministerstwa Rolnictwa.

Magistrat zgodził się przejąć wspomniane czynności.

Budowa mostów w Polsce.

W najbliższym czasie przystępują firmy metalowe K. Rudzki i Sp. w Warszawie, Zieleniewski & Fitzner i Gamper w Warszawie i Krakowie i Huty Zjednoczone „Królewska“ i „Laura“ w Katowicach, do

budowy pięciu wielkich mostów żelaznych, mianowicie: na Wiśle w Puławach i Modlinie, na Wisłoku w Trynczy, na Białej w Mościcach i na Sanie w Brandwicy.

Budowa tych mostów, przewidziana przez Ministerstwo Robót Publicznych na czas roku budżetowego 1931/32 — kosztować ma ogółem 12 — 13 milionów złotych. Wspomniane trzy firmy uzyskały wspólnie powyższe zamówienie, przyczem zobowiązały się do wykonania budowy mostów na warunkach kredytowych.

Gęstość zaludnienia Warszawy.

Spis ludności w Warszawie, przeprowadzony w r. 1921, podaje 22.380 budynków mieszkalnych. Na nieruchomość przypadało wówczas 19,36 lokali zamieszkałych i 93,3 mieszkańców (ludność Warszawy wynosiła w 1921 r. 936,713). Podług spisu z r. 1919 (846.332 mieszkańców) liczono na nieruchomość 85,9 mieszkańców. W ciągu dwóch lat nastąpił znaczny wzrost skupienia ludności (o 7,4 mieszkańców na nieruchomość).

Śród miast zachodnio - europejskich, Warszawa posiada największą przeciętną zaludnienia nieruchomości (86). Stan ten uległ zapewne w ostatnich latach dalszej zmianie na gorsze.

W r. 1921 było w Warszawie 194.441 lokali zamieszkałych, w tem 170.680 służących wyłącznie dla celów mieszkalnych i 23.301 lokali mieszkalno - zarobkowych. Na sto lokali było 42,2 jednoizbowych, 25,1 dwuizbowych, 17 trzyizbowych, 12 cztero i pięcioizbowych, 3,6 sześć do dziesięcioizbowych, dziesięć i więcej izbowych 0,1.

A zatem 67,3 proc. ogólnej ilości lokali w Warszawie należy do najmniejszych. Pod tym względem śród miast polskich Warsza-

wa ustępuje tylko Łodzi, która posiada w tej grupie 73 proc. lokali, natomiast Lwów posiada 61,2 proc., Kraków 66,5 proc., a Poznań 38,2 proc.

Zważywszy, że przeciętna liczba mieszkańców na lokal zamieszkały wynosi w Warszawie 5 i na izbę 2,31, gdy w Poznaniu 4,6, w Krakowie 4,5, we Lwowie 4,2, a w Łodzi tylko 4,1 oraz że przeciętna ilość mieszkańców w lokalach jednoizbowych wynosiła w Warszawie 1921 r. — 3,7, gdy w Łodzi 3,6, w Krakowie 3,5, we Lwowie 3,2, a w Poznaniu tylko 2,7, widzimy, że Warszawa pod względem ilości izb w lokalach oraz zaludnienia tych lokali jest w warunkach, gorszych w porównaniu z innymi miastami, nie mówiąc już o miastach zachodnio - europejskich.

Dowód polskości starych Katowic.

Przy rozbiórce starych budynków w Katowicach natrafiono na jeszcze starsze mury i obelkowanie, przyczem belki wspomniane, liczące setki lat, posiadają na sobie wypalone napisy w języku polskim, wysokości 15 ctm. Zdołano odcyfrować następujące:

1) Niech Bendzie Błogosławiona Święta y Nie Rozdzielną Trojca...

2) O Jak Dobra Kampania Jezus Józef y Marya (1761).

3) Niech Nam przez Te Święte Imiona Od Złego Będzie Obrona.

Jedna z belek (2) posiada ściśle określony czas obróbki (1761), t. zn., że przetrwała już 170 lat! Innych wygląd wskazuje, że muszą być znacznie starsze. Naprzykład belka o napisie łacińskim, jest tak nadwierzona przez czas, że napis trudno odcyfrować; można się jednak domyśleć, że jest łaciński.

IV. Kronika zagraniczna.

Działalność Związku Miast Estonji w 1927 — 31 r.

Związek Miast Estonji istnieje 11 lat. Zakres działania Związku ujęty jest w statucie tylko w ogólnych zarysach, przepisy zaś statutu nabierają konkretnego znaczenia przez rozwój działalności Związku.

Najważniejszą dziedziną działalności Związku był współudział Związku w pracach rządu i parlamentu nad projektami przepisów prawnych, pośrednio lub bezpośrednio dotyczących samorządu miejskiego. Działalność ta dała pozytywne rezultaty i wiele poprawek, proponowanych przez Związek, było uwzględnionych przy ostatecznej redakcji projektów ustaw.

Dużą uwagę poświęcał Związek zagadnieniom równowagi budżetowej miast, dążąc do osłabienia tendencji nakładania na samorządy nowych obowiązków, wymagających wydatków, bez wskazania równocześnie nowych źródeł dochodowych na pokrycie tych wydatków.

Oprócz memoriałów i uwag Związek opracował i przedłożył właściwym instancjom szereg projektów ustawowych, np.: o zdrowiu publicznym, o publicznych szkołach powszechnych, o sprzedaży spirytusu i napojów alkoholowych, o szkolnym funduszu budowlanym, o prawie drogowym, o uzupełnieniu ustawy o rozmieszczeniu punktów sprzedaży i wyszynku napojów alkoholowych i zapewnieniu samorządom wpływu z podatku szynkarskiego, o zmianie ustawy o podatku przemysłowym, o pojazdach mechanicznych, o przymusowym ubezpieczeniu od ognia, o wywłaszczeniu, o samorządzie gminnym (wiejskim), o pragmatyce nauczycielskiej, o nowej ustawie budowlanej i t. d.

Należy zauważyć, że ustawy przewidują udział przedstawiciela Związku Miast w różnych instytucjach i komitetach, jak np. w radzie opieki społecznej, w radzie zdrowia

publicznego, komitecie taryfowym, centralnej organizacji turystyki, państwowej radzie ekonomicznej i t. d.

Związek stale zwracał szczególną uwagę na opracowanie statystyczne i analizę wykonania budżetów miast i miasteczek. Porównawczość materiału umożliwiona została przez wprowadzenie z inicjatywy Związku, jednolitego systemu budżetowania i rachunkowości miejskiej. Instruktorzy Związku stale kontrolują rachunkowość miast i miasteczek.

Biuro Związku opracowało około 40 wzorów tablic statystycznych ilustrujących zagadnienia z różnych dziedzin życia samorządów miejskich.

W okresie ostatnich czterech lat Związek rozwinął szczególną działalność w kierunku usprawnienia aparatu biurowego miast. Związek Miast zastosował metodę urządzania corocznych zjazdów pracowników, na których są omawiane kwestje teoretyczne, jak również zagadnienia praktyczne z różnych dziedzin działalności miast. Zgodnie z ustalonym zwyczajem corocznie zwoływane są zjazdy miejskich sekretarzy, statystyków, urzędników stanu cywilnego i inżynierów. Zjazdy te są zwoływane corocznie w innym mieście i w ten sposób uczestnicy zjazdów mają możliwość zapoznania się na miejscu z gospodarką danego miasta, systemem biurowości, pomijając już wzgląd na korzyści, płynące z poznawania miast kraju rodzinnego.

Zgodnie ze statutem, zebrania ogólne Związku mają być zwoływane dwa razy do roku. Według przyjętego zwyczaju wiosenne zebranie ogólne odbywa się corocznie w innym mieście, jesienne zaś zawsze w m. Tallinie. Zebrania te mają charakter niewielkich zjazdów, na których poza sprawami organizacyjnymi, omawia się również kwestje aktualne. Np. porządek dzienny jesiennego ogólnego zebrania w 1930 r. w Tallinie obejmował sprawy: 1) projekt nowej

ustawy budowlanej, 2) sprawę nowej nomenklatury budżetów miast i miasteczek oraz 3) wyniki budowy ulic w m. Tallinie. Na wiosennem Zebraniu Ogólnem w 1931 r. w Kuresare (Arensburg) omawiano sprawę uprawnień podatkowych samorządów.

Dla omówienia spraw, interesujących wszystkie typy samorządu terytorjalnego, zwolywane są wspólnie ze Związkiem Powiatów zjazdy przedstawicieli wszystkich rodzajów samorządu. Ostatni taki zjazd, drugi z rzędu, odbył się w 1928 r. Wzięło w nim udział 263 delegatów, w tem 105 przedstawicieli miast, 17 przedstawicieli miasteczek, 46 przedstawicieli powiatów i 97 gmin. Przedmiotem obrad były sprawy: 1) wykonania uchwał I zjazdu, 2) wzajemnego stosunku władzy centralnej i samorządu, 3) wprowadzenia w życie ustawy o opiece społecznej, 4) sposobów rozwiązania kwestji mieszkaniowej i t. p. Wszystkie sprawy były szczegółowo omówione i powzięte umotywowane rezolucje.

Z biegiem czasu został ustalony ścisły kontakt i współpraca z całym szeregiem organizacji międzynarodowych i związków miast, w pierwszym rzędzie z Międzynarodowym Związkiem Miast i niemieckim Związkiem gospodarstwa i polityki komunalnej, z którymi Związek utrzymuje ożywione stosunki. Takie same stosunki Związek utrzymuje ze Związkiem Miast Polskich. Ze Związkiem Miast Finlandji już dawno zostały ustalone stosunki przyjacielskie. Ścisły kontakt i współpraca ze Związkami Miast Łotwy i Litwy szczególnie dodatnio wpływa na prace Związku Miast Estonji i stanowi jedną z ważniejszych dróg zbliżenia pomiędzy Estonją, Łotwą i Litwą.

Od grudnia 1927 r. Związek wydaje własne pismo, wychodzące 10 razy w roku. Technicznym organem Związku jest biuro, wykonywujące zlecenia Zarządu i Ogólnego Zebrania.

Zarząd Związku składa się z 11 członków, w tem 9 przedstawicieli miast i 2-ch miasteczek. Prezesem Związku jest inż.

dypl. A. Uessen, prezydent m. Tallina, wiceprezesami: K. Virma, wiceprezydent m. Tallina i K. Luick, burmistrz m. Tartu. (Dorpatu).

Z ważniejszych spraw, któremi obecnie Związek się zajmuje, należy wymienić następujące: 1) organizacja sieci komunalnych kas oszczędności, 2) opracowanie ustawy o ogólnie - miejskim zakładzie emerytalnym dla robotników miejskich, 3) opracowanie nowych zasad rachunkowości i nowej nomenklatury budżetowej, 4) opracowanie sprawozdania z 10-letniej działalności Związku Miast.

Ilność aparatów telefonicznych na świecie.

Według statystyki „American Telephone and Telegraphen“, w dniu 1 stycznia 1931 roku było na całym świecie 35 1/3 milionów aparatów telefonicznych. To znaczy, że w porównaniu z ubiegłym rokiem liczba aparatów wzrosła blisko o milion. Z tego na Amerykę przypada 21.7 milionów, na Europę 10 milionów, na Azję 3.48. Potem idzie kolejno: Australja, Południowa Ameryka i wreszcie Afryka (tylko 0.68%). W Północnej Ameryce więcej niż połowa aparatów jest aparatami międzymiastowymi, Niemcy posiadają ich 9%, Wielka Brytania 5.5%, Kanada 4%, Francja 3%.

Walka z hałasem w Nowym Jorku.

Nowy Jork doprowadził do perfekcji zciszenie wszystkich odgłosów ulicy.

Samochody — a jest ich zgórą milion — jeżdżą bez trąbek. Ruch reguluje się wyłącznie sygnałami świetlnymi.

Tramwaje mają cprawda dzwonki — ale słyhać je bardzo rzadko. Zatrzymywanie się i ruszanie wozów odbywa się w zupełnej ciszy.

Koleje podziemne i powietrzne, również obchodzą się bez dzwonek. Z chwilą kiedy pociąg wjeżdża na stację — funkcjonariusz kolejowy, stojący na platformie między dwoma pierwszymi wagonami, jednym ruchem automatycznej dźwigni otwiera wszystkie drzwi. W ten sam sposób odby-

wa się zamknięcie drzwi — znak odjazdu pociągu.

Reklamy głośnie są surowo wzbronione. Głośników radiowych wolno używać jedynie przy zamkniętych oknach, to samo dotyczy gramofonów i wszelkich ćwiczeń na instrumentach muzycznych.

Miasto — unikat.

Podczas gdy większość państw i gmin, niemal we wszystkich częściach świata prze-

żywa morderczą stagnację gospodarczą, a w skutkach jej jęczy pod naciskiem świadczeń podatkowych — miasteczko Sidney w powiecie Kościuszko stanu Indiana A. P. zwolniło swych mieszkańców od wszelkich podatków na rok 1932, ponieważ, jak się okazało z rocznych obrachunków, posiada ono w kasie tyle pieniędzy, że wystarczy mu na wszystkie wydatki w przyszłym roku...

Poradnik.

Podatek od placów budowlanych.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje:

1) czy place budowlane mogą być obciążone, oprócz komunalnego podatku od placów budowlanych, dodatkiem do państwowego podatku gruntowego, wzgl. samoistnym podatkiem gruntowym;

2) jakie place i grunty o charakterze budowlanym mogą być obciążone komunalnym podatkiem od placów budowlanych;

3) czy ogrody warzywne podlegają temu podatkowi;

4) czy podlega temu podatkowi plac, na którym właściciel posadził drzewka owocowe, oraz plac, zajęty pod sad, w którym wymarza część drzew owocowych.

Odpowiedź: 1) Samoistny komunalny podatek od placów budowlanych oraz od gruntów, które uzyskały charakter placów budowlanych opiera się wyłącznie na postanowieniach art. 4 p. 5 ustawy z dn. 11. VIII.23 r. (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747), ponieważ rozporząd. Prez. Rzplitej z dn. 22. IV.1927 r. o rozbudowie miast (Dz. Ust. Nr. 42, poz. 372) daje podstawę do poboru wyłącznie państwowego podatku od placów budowlanych.

Wprawdzie § 30 rozp. Min. Skarbu z dn. 3.XI.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 106, poz. 913)

przewiduje, że „... deklaracja służy jednocześnie dla celów wymiaru miejskiego podatku od placów budowlanych“, nie może to jednak być rozumiane, jako podstawa prawa do poboru przez zw. kom. tego podatku. Przepis ten odnosi się zatem do poboru podatku od placów na zasadzie art. 4 p. 5 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r.

Pozostaje teraz do rozstrzygnięcia pytanie, czy art. 4 ustawy z dn. 11.VIII.1923 r., traktujący o „podatku od gruntów na obszarze gmin miejskich“ dopuszcza możliwość poboru od placów budowlanych wskutek pociągnięcia linii regulacyjnych ulic i placów miejskich, jednocześnie dodatku do państwowego podatku gruntowego, wzgl. samoistnego podatku, oraz podatku komunalnego od placów budowlanych.

Stosownie do postanowień tego artykułu, wspomniane place i grunty „mogą być opodatkowane na rzecz gmin miejskich samoistnym podatkiem w silniejszym stopniu także poza granice, określone w art. 14 ustawy z dnia 15.VI.1923 r. (Dz. Ust. Nr. 65, poz. 505)“.

Z powyższego wynika, że samoistny komunalny podatek od wspomnianych placów i gruntów jest właściwie samoistnym podatkiem komunalnym od gruntów z tą m. in. różnicą, że może przekraczać normy, określone dla gruntów zwykłych w art. 14

ustawy z dn. 15.VI.1923 r. Gdyby ustawodawca miał na myśli obydwa rodzaje podatków, to byłby to wyraźnie zaznaczył, wyrażenie zaś „w silniejszym stopniu“ pozwala się domyślać tylko jednego rodzaju podatku.

Pozatem ustanowienie dwóch rodzajów podatków (będącymi de facto podatkiem gruntowym) przeczyłoby zasadzie skarbowej, w/g której dane źródło przychodu nie może być obciążone dwoma jednakowymi podatkami.

Zasada ta nie zostaje pogwałcona przy państwowym podatku od placów, bowiem podatek ten, jako służący celom rozbudowy miast, ma specjalny charakter.

2) Ponieważ ani ustawa z dn. 11.VIII.1923 r., ani rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy nie objaśniają bliżej pojęcia placów budowlanych i gruntów o charakterze placów budowlanych, w praktyce przez analogję przyjmuje się pojęcie, w znaczeniu dokładnie określonym przepisami rozp. Min. Skarbu z dn. 3.XI.1927 r. (Dz. Ust. Nr. 106, poz. 913), dotyczącymi państwowego podatku od placów budowlanych.

Mianowicie według przepisów wspomnianego rozporządzenia podatkowi od placów budowlanych podlegają place budowlane, niezabudowane lub niedostatecznie zabudowane. Za place budowlane, wzgl. grunty, które uzyskały charakter placów budowlanych, uważa się wszelkie place i grunty, nadające się do zabudowania i położone przy wszystkich ulicach i drogach, objętych prawomocnym planem zabudowania. W wypadku, gdy miasto nie posiada prawomocnego planu zabudowania miasta lub jego części „powinni być pociągnięci do podatku właściciele placów, znajdujących się w blokach budowlanych, tudzież tereny, przylegające w pasie 70 mtr. do już istniejących dróg publicznych i ulic z wyłączeniem jednak stref, uznanych przez magistrat za nie wchodzące w program rozbudowy w ustalonym przez niego okresie czasu. Za place niedostatecznie zabudowane uważane są po-

wierzchnie, na których istniejące zabudowania okazują dobitnie, że plac, stosownie do jego wartości i położenia, nie jest należycie wykorzystany pod budowę.

Z przytoczonych przepisów wynika, że pierwszym warunkiem, w każdym wypadku, możliwości opodatkowania jest okoliczność, aby plac nadawał się pod budowę, t. zn., aby mógł być zabudowany nie tylko ze względu na swoje położenie, a więc, aby przylegał do ulicy publicznej, zdatnej do używalności (posiadającej urządzonej nawierzchnię, oświetlenie, ścieki i t. d.). O ile więc dana przestrzeń ziemi nie odpowiada wspomnianym wyżej wymaganiom nie może ona być opodatkowana podatkiem od placów i powinna być traktowana jako grunt w rozumieniu p. 1 i 2 art. 4 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r.

3) Stosownie do § 27 rozp. Min. Skarbu z dn. 3.XI.1927 r. wolne są od podatku place, zajęte pod sady i parki; w tym wypadku koniecznym warunkiem zwolnienia jest istnienie odpowiedniego zadrzewienia, sady więc bez drzew oraz ogrody warzywne podlegają podatkowi, o ile odpowiadają wymaganiom, omówionym w p. 2 niniejszego pisma.

4) O ile na placu budowlanym, poprzednio opodatkowanym, założony został sad racjonalnie, według zasad uprawy drzew owocowych, to nie podlega on podatkowi od placów. Jeżeli natomiast na przestrzeni placu posadzona została np. nieproporcjonalnie mała ilość drzew, wzgl. w sposób prymitywny, nie rokujący żadnych widoków na rozwój sadu, co pozwala przypuszczać, że właściciel sadu postanowił nadać placowi charakter sadu jedynie w celu uchylecia się od podatku, wówczas plac, zajęty pod tego rodzaju „sad“ podlega naszym zdaniem, podatkowi od placów.

Podlega również, naszym zdaniem, podatkowi plac (oczywiście odpowiadający wymaganiom, omówionym w p. 2 niniejszego pisma), zajęty pod sad, który utracił swój charakter wskutek wymarznienia wszyst-

kich, wzgl. olbrzymiej większości drzew i nieposadzenia nowych.

Obszerne wyjaśnienia o miejskim podatku gruntowym zamieszczone zostały w Nr. 9 „Samorządu Miejskiego“ z dn. 1.V. r. b. str. 542 — 545.

Memoriałowe księgowanie rachunków.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje: jak należy postępować z rachunkami, płatniami z budżetu, o ile tych rachunków magistrat narazie nie reguluje ani gotówką, ani wekslami, a więc czy trzeba je księgować na r-k wydatków budżetowych i na r-ku wierzycieli, czy też należy je bez zaksięgowania przechowywać w teczce do czasu ich zapłacenia i dopiero samą zapłatę księgować?

Odpowiedź: Księgi rachunkowe powinny zasadniczo wykazywać w każdym czasie między innymi rzeczywisty stan zobowiązań miasta, z tego też względu należałoby każdy rachunek którego regulacja będzie mogła nastąpić dopiero po upływie pewnego czasu, zaksięgować w dniu otrzymania rachunku na r-k wydatków budżetowych (str. winien) i na r-k wierzycieli (str. ma). Jeżeli tak Magistrat postępuje, to postępuje całkowicie zgodnie z zasadami prawidłowej rachunkowości.

Przeciwno temu memoriałowemu księgowaniu rachunków można mieć zastrzeżenia jedynie natury praktycznej. Przedewszystkiem system ten powiększa o sto procent ilość zapisów rachunkowych a w związku z tem ilość czynności w biurze rachuby, co wobec powszechnego zjawiska ograniczania personelu nie jest bez większego znaczenia. Podwojenie ilości zapisów wynika stąd, że raz księguje się rachunek memoriałowo w sposób wspomniany wyżej, jako dług miasta z tytułu nieuregulowania rachunku, a następnie księguje się zapłatę rachunku (spłatę długu), zapisując ją na r-ku kasy po str. ma i na r-ku wierzycieli po str. winien. Drugie zastrzeżenie polega na tem, że przy systemie memoriałowego

księgowania samych rachunków prezydent (burmistrz) wzgl. jego zastępca podpisuje w dniu zapłaty rachunku asygnację rozchodową bez dołączonego rachunku, bowiem rachunek taki po zaksięgowaniu memoriałowym został odłożony do dowodów memoriałowych i nie sposób byłoby rachunek w dniu zapłaty wyciągać z tych dowodów, zwłaszcza gdy od dnia memoriałowego zaksięgowania rachunku do dnia jego uregulowania upłynął dłuższy przeciąg czasu i w międzyczasie dowody memoriałowe zostały za ubiegłe miesiące zszyte. Podpisując asygnację bez dołączonego rachunku, prezydent (burmistrz) nie ma możliwości sprawdzić, czy suma asygnacji rozchodowej zgodna jest z sumą rachunku oraz czy wypłata następuje na rzecz właściwej osoby lub firmy, musi więc w danym wypadku polegać całkowicie na sumienności rachmistrza, wzgl. naczelnika wydziału finansowego, a w razie niesumienności tych pracowników mogą być nadużycia, na co prezydent (burmistrz) dać może w swej nieświadomości aprobatę przez zamieszczenie na asygnacji swego podpisu.

Z powyższych dwóch względów należy raczej nie księgować rachunków memoriałowo, gdy nie można ich zaraz uregulować gotówką lub wekslem, a przechowywać w specjalnej teczce lub teczkach według nazwisk wzgl. nazw wierzycieli — do czasu możliwości uregulowania tych rachunków, a księgować dopiero samą zapłatę rachunków (winien r-k wydatków budżetowych, ma r-k kasy). Aby jednak utrzymać w stanie aktualności kontrolę wykorzystania kredytów budżetowych, należy każdy niezapłacony rachunek zapisać w kontrolce kredytów budżetowych (data i numer rachunku, wierzyciel i suma rachunku).

W ten sposób można postępować przez cały rok budżetowy, pamiętając o dwóch rzeczach: 1) że miesięczne sprawozdania z wykonywania budżetu po stronie wydatków, sporządzone na podstawie ksiąg rachunkowych, nie zupełnie odpowiadają rzeczywistości, bowiem nie obejmują niezapła-

conych rachunków, które przecież stanowią wykonanie budżetu (wykorzystane kredyty budżetowe), i liczby tych sprawozdań trzeba uzupełniać przez uwzględnienie rachunków niepokrytych, 2) że po upływie roku budżetowego trzeba wszystkie niezapłacone rachunki, jako zaległości budżetowe bierne, zaksięgować na rachunek wydatków budżetowych po str. winien i na r-ku zaległości budżetowych biernych po str. ma.

Grzywny wymierzone przez burmistrza w postępowaniu karno-administracyjnym.

Pytanie. Magistrat pewnego miasta (woj. centralne) zapytuje, dokąd powinny wpływać grzywny, wymierzone przez burmistrza, o ile ukarani wnieśli sprzeciwy.

Odpowiedź: Sprawa przeznaczenia grzywien, nakładanych z mocy art. 45 i 50 rozporządzenia Prezydenta z dnia 22.III. 1928 r. o postępowaniu karno - administracyjnym (Dz. U. Nr. 38 poz. 365) przez władze gminne, początkowo uregulowana była postanowieniem art. 56 przytoczonego rozporządzenia w ten sposób, że wszelkie grzywny, wymierzone w postępowaniu karno - administracyjnym, miały wpływać do Skarbu Państwa.

Art. 4 ustawy z dnia 19.II. 1929 r., nowelizującej wspomniane wyżej rozporządzenie (Dz. U. Nr. 16, poz. 135), zmienił

powyższe postanowienie w ten sposób, że grzywny, nałożone przez władze gminne w trybie art. 45, wpływają na rzecz gminy.

W wypadku jednak skierowania sprawy na drogę sądową grzywny, orzeczone przez sąd, wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

Z braku więc wyraźnego postanowienia należałoby stosować ogólną zasadę, wyrażoną w art. 56 rozp., w myśl której grzywny, wymierzone w postępowaniu karno - administracyjnym, wpływają na rzecz Skarbu Państwa.

Zapomogi na drogi i mosty samorządowe.

Pytanie: Magistrat pewnego miasta zapytuje, jakie dokumenty należy złożyć przy ubieganiu się o zapomogę na budowę dróg i mostów na drogach samorządowych.

Odpowiedź: W sprawie zapomóg na utrzymanie i wzmocnienie oraz budowę dróg i mostów samorządowych Ministerstwo Robót Publicznych wydało okólnik z dnia 2. III. r. b. Nr. XII. 170, w którym podane zostały wzory formularzy, jakie należy wypełnić przy zabieganiu o zapomogę. Okólnik ten został zakomunikowany poszczególnym Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych, które ze swej strony miały go przesłać związkom komunalnym.

Głosy prasy.

W nr. 17 „Poradnika Spółdzielni“ z dn. 1 września r. b. ukazał się artykuł p. T. Popowskiego, omawiający sprawy polskiego przemysłu bekonowego.

W związku z wystawieniem na tegorocznych wiosennych Targach Poznańskich po raz pierwszy eksponatów przemysłu bekonowego, autor czyni krótki rzut historyczny powstania w Polsce przemysłu bekonowego, podkreśla jego ekonomiczne i

eksportowe znaczenie. Następnie znajdujemy w artykule wiele trafnych uwag, dotyczących zarówno jego obecnej organizacji, jak i dalszych możliwości rozwojowych.

Podpisujemy się całkowicie pod uwagami autora, odnoszącymi się do kwestji nie dość racjonalnego rozmieszczenia bekoniarń na terenie Państwa, oraz co do gatunku wyrobu i racjonalnej organizacji eksportu. Ze względu na konjunkturę, jaka

się wytworzyła, należy pilnie baczyć, aby rozwój tego przemysłu nie został wypaczony i sprowadzony na manowce przez tych, którzy w celu osiągnięcia bodaj do-
rażnych zysków gotowi są zaśmiecić rynek
wyrobem nie wytrzymującym surowej oce-
ny niezmiernie wymagającego rynku an-
gielskiego, zaś na rynku wewnętrznym u-
niemożliwić racjonalną i właściwą organi-
zację hodowli i handlu żywcem.

Czyniąc krótki przegląd organizacji te-
go przemysłu w Danii, autor uważa, że
Polska obecnie znajduje się prawie w ana-
logicznych warunkach, jak ongiś Danja,
mianowicie, że swego czasu nie mogła
spieniężyć produktów hodowlanych z racji
sztucznych barier celnych ze strony Nie-
miec, zamykających eksport mięsa i trzo-
dy i wobec tego zmuszona była przystąpić
do racjonalnej organizacji przerobu tego
surowca na artykuł eksportowy. Jedną z
dróg, prowadzących do tego celu jest or-
ganizacja spółdzielcza hodowców trzody.

Tę samą kwestję racjonalnej organiza-
cji eksportowego przemysłu bekonowego
omawia również p. L. Barciszewski, pre-
zydent m. Gniezna, na łamach „Wiadomo-
ści Samorządowych”. (Nr. 18 z dn. 15/9
31 r.) pod tytułem „Bekoniarnie w rzeź-
niach miejskich”.

Autor słusznie zwraca uwagę na nad-
mierny pęd zarówno miast, jak i poszcze-
gólnych przedsiębiorców, ujawniający się
głównie na terenie ziem zachodnich, w kie-
runku tworzenia coraz to nowych prze-
twórni bekonowych. Autor słusznie zwr-
aca uwagę na to, że chociaż przemysł be-
konowy nie wyczerpał swoich możliwości
rozwojowych, to jednak nie rozwija się
równomiernie na wszystkich ziemiach Pol-
ski, że zatem zbytne skupienie tego prze-

mysłu na terenie ziem zachodnich może
spowodować wyczerpanie materiału hodo-
wlanego na miejscu i wpłynąć decydująco
na rentowność bekoniarstwa na danym
terenach. Stąd wskazana jest daleko idąca
ostrożność w tworzeniu nowych placówek
przemysłu bekonowego na terenie ziem za-
chodnich.

Dalej znajdujemy w artykule przestro-
gę dla miast przed zbyt pochopnem tworzeniem
bekoniarni przy rzeźniach miejskich i wska-
zanie na konieczność przeprowadzania każ-
dorazowo ścisłej kalkulacji rentowności tego
przedsięwzięcia dla miasta. Na potwierdze-
nie słuszności swoich wywodów autor przy-
tacza niektóre przeciętne cyfry kalkulacyj-
ne,

Do uwag obu autorów powyższych ar-
tykułów ze swej strony dodać możemy, że
poza wspomnianymi przez nich niebezpie-
czeństwami, jakie stoją przed młodym pol-
skim przemysłem bekonowym, stało się
aktualnem jeszcze jedno, spowodowane o-
becnymi perturbacjami walutowymi. Spadek
funta angielskiego może się odbić b. nie-
korzystnie na rozwoju przemysłu bekon-
owego i już obecnie może przyprowadzić wie-
le miast i przedsiębiorstw o poważne stra-
ty. Wskazana więc jest obecnie zdwojona
czujność.

Wobec wielkiego zainteresowania miast
sprawami przemysłu bekonowego, Związek
Miast Polskich, na skutek inicjatywy p.
prezydenta m. Gniezna, powołał specjalną
„Komisję bekonową”, której zadaniem bę-
dzie czuwanie, w porozumieniu z władza-
mi państwowymi, nad zabezpieczeniem pra-
widłych warunków rozwoju tego prze-
mysłu oraz informowanie miast o środkach
przeciwdziałania niedość poważnym poczy-
naniom w tej dziedzinie.

Biblijografia.

Ukazał się Nr. III z r. b. kwartalnika „Przegląd Prawa i Administracji“, zawierający następujące rozprawy: Prof. K. Przybyłowski — Czasowe ograniczenie roszczeń posesoryjnych, dr. L. Dworzak — Stan cywilny jako przedmiot ochrony karnej, J. Litauer — Forma i typy orzeczeń sądowych w kodeksie postępowania cywilnego, dr. W. Namysłowski — Obywatelstwo watykańskie, dr. Z. Fenichel — Sądy polubowne wedle kodeksu postępowania cywilnego, Korespondencja — Egzekucja na statkach.

Numer uzupełniają zapiski literackie, przegląd bibliograficzny czasopism, kronika oraz orzecznictwo w zakresie Małopolski. Biografia zagraniczna

BIBLIOGRAFJA ZAGRANICZNA

Thomas Waghorn: „The Law relating to the Compulsory Saking of Land by Public Companies and Local Authorities“. Ukazało się trzecie wydanie książki, zawierającej teksty angielskich ustaw, dotyczących wywłaszczenia na rzecz gmin i instytucji użyteczności publicznej.

„Der Generalbebauungsplan der Stadt Leipzig“. Komitet rozbudowy m. Lipska wydał ciekawą książeczkę, omawiającą dyrektywy, jakimi się kierowano przy opracowywaniu planu regulacyjnego miasta. Książeczka liczy 62 str. tekstu, zawiera liczne ilustracje i plany. Cena 4.50 marek.

Metzendorf und Schneider: „Stadtbücherei-Essen“. Opisanie nowozbudowanej

3 piętrowej biblioteki miejskiej w Essen, obejmującej czytelnie, biblioteki dla dzieci i dorosłych. Szczegóły budowy, w której starano się osiągnąć jaknajwięcej praktyczności, przy maksimum prostoty w budowie.

„Die Müllbeseitigung in Gegenwart und Zukunft“. Czasopismo niemieckie „Bauplan und Gemeindebau“ w nr. z 31 października 1930 r. zamieściło artykuł pod powyższym tytułem, omawiający osiągnięte obecnie wyniki przy oczyszczaniu miast ze śmieci. Autor artykułu opisuje stosowane obecnie systemy zbiórki śmieci, jej organizację i koszty. Na końcu omawiane są wyniki osiągnięte przez spalanie śmieci i ich skład pod względem wartości kalorycznej i ilości wytwarzanej przy spalaniu pary.

F. Charles: „Organisation de la distribution de l'énergie électrique en Grande Bretagne, conformément à la loi du 16 décembre 1926“.

W „Les Annales de l'Energie“ nn. 8 — 9, 1, 3, 4, — 1931 r. zamieszczono szereg artykułów, omawiających nową angielską ustawę elektryczną i środki użyte dla produkcji i dostarczania energii elektrycznej na najdogodniejszych warunkach. Autor artykułów przedstawia stan elektryfikacji Anglii w marcu 1929 r., podaje koszt własny produkcji elektryczności, oraz omawia nowe projekty elektryfikacyjne.

WAPNO budowlane, rolne, hydrauliczne. Płyty piekarskie. Cegła ogniotrwała. Cement. Lepnik. „Duroxyl“ do posadzki na zimno. Gips. Maty. Trzcina. Proszek otwocki. Płyty „Bərbeka“. Posadzki — poleca

Inż. JAN PĘDZICH

Warszawa, Jerozolimska 113, tel. 511-00.

czw. 3099/11/20.

KSIĄŻNICA NAUKOWA W PRZEMYŚLU, RYNEK 8-9

**poleca pierwsze zupełne wydawnictwo informacyjno-
statystyczne o Polsce p. t.**

S K O R O W I D Z

MIEJSCOWOŚCI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

**z oznaczeniem terytorjalnie im właściwych
władz i urzędów oraz urządzeń komunikacyjnych**

DZIEŁO OBEJMUJE OKOŁO 110.000 MIEJSCOWOŚCI POLSKI

Publikacja powyższa wychodzi
w prenumeracie miesięcznej po **zł. 6**

kwartalnej po **zł. 16.20.**

NA ŻĄDANIE WYSYŁA SIĘ SZCZEGÓŁOWE PROSPEKTY.

ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

podaje do wiadomości Magistratów, Wydziałów Powiatowych
i innych urzędów zainteresowanych, iż

Projekt miejscowych przepisów budowlanych

z komentarzami naczelnika wydziału Min. Rob. Publ.
G. Szymkiewicza

Jest już na wyczerpaniu.

Pozostałe egzemplarze w cenie: 6 zł. z komentarzami, 3 zł. bez
komentarzy (nie licząc kosztów przesyłki) zamawiać należy w biu-
rze Związku Miast Polskich, **Warszawa, Al. Ujazdowskie 47.**

U W A D Z E

Wydziałów Powiatowych, Magistratów i Gmin Wiejskich

P O L E C A M Y :

kartoteki szufladowe systemu Kierownika Biura Adresowego Magistratu miasta st. Warszawy p. S. Korzeniowskiego, które posiadamy stale do sprzedaży.

Kartoteki te zastosowano w Biurze Adresowym miasta stoł. Warszawy.

Ze względu na praktyczność i taniość uznane zostały przez Min. Spraw. Wewn. jako nadające się do użytku nawet najmniejszych gmin wiejskich, jak również magistratów oraz biur adresowych miast większych.

Kartoteka opracowana jest specjalnie dla celów ewidencji i kontroli ruchu ludności (przechowywanie wzorów 1, 2, 3, 4, 3a, 4a, 11 i 12).

Kartoteki do kart rodzinnych (wzór 7) w opracowaniu. Do większych urzędów zastosowane będą kartoteki wieloszufladowe, szafkowe wraz ze specjalnymi przystosowanymi stołami operacyjnymi.

Kartoteka wyrabiana jest z metalu - blachy nierdzewiejącej, zaopatrzona w suwak i specjalne zamknięcie.

Zamówienia urzędów kartotekowych dla większych instytucji wykonane będą pod kierownictwem p. S. A. Korzeniowskiego.

Jednocześnie zwracamy uwagę, iż do racjonalnego operowania kartkami w kartotece są niezbędne palce gumowe w które możemy zaopatrzyć wszystkich interesowanych po skompletowaniu większych ilości zapotrzebowań. Prosimy zatem o nadsyłanie zapotrzebowań w tuzinowych ilościach.

Palec gumowy chroni kartkę od niszczenia oraz ułatwia manipulowanie kartkami w kartotece.

**ZAPYTANIA ORAZ ZAMÓWIENIA PROSIMY KIEROWAĆ
P O D A D R E S E M :**

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
WARSZAWA, UL. ŚWIĘTOKRZYSKA 13.